

Henrik Ibsen

Når vi døde vågner

En dramatisk epilog i tre akter

Henrik Ibsens skrifter, Universitetet i Oslo
Ibsen.net
2005

Denne utgaven baserer seg på *Henrik Ibsens samlede værker*, utgitt av Gyldendalske Boghandels Forlag i København i ti bind 1898-1902. Det er ikke foretatt noen rettelser i teksten.

Tekstene er kodet i xml med kodeverktøy og -praksis utviklet av Aksis for utgaveprosjektet Henrik Ibsens skrifter ved Universitetet i Oslo.

Visning på web er videreutviklet av GAN Media med basis i XSL-stylesheets for TEI XML.

Innholdsfortegnelse

FØRSTE AKT.	6
ANDEN AKT.	42
TREDJE AKT.	79

DE OPTRÆDENDE PERSONER:

Professor Arnold Rubek, billedhugger.

Fru Maja Rubek, hans hustru.

Inspektøren ved badet.

Godsejer Ulfhejm.

En rejsende dame.

En diakonisse.

Tjenere, badegæster og børn.

(Første akt foregår ved et kystbad. Anden og tredje akt i nærheden og i omegnen af et højfjeldssanatorium.)

FØRSTE AKT.

(Udenfor badhotellet, hvis hovedbygning delvis ses til højre. Åben park-lignende plads med springvand, grupper af store, gamle træer og buskvækster. Til venstre en liden pavillon, næsten dækket af murgrønt og vild vin. Bord og en stol udenfor. I baggrunden udsigt over fjorden, lige til havet, med landtunger og små holmer i det fjerne. Det er en stille, solvarm sommerformiddag.)

(Professor Rubek og fru Maja sidder i kurvstole ved et dækket bord på plænen udenfor hotellet og har spist frokost. Nu drikker de champagne og selters og har hver sin avis i hånden. Professoren er en ældre, distingeret herre, klædt i sort fløjels jakke og for øvrigt sommerligt antrukket. Fru Maja er ganske ungdommelig, med et livfuldt ansigt og muntre drillende øjne, dog med et anstrøg af træthed. Klædt i elegant rejsedragt.)

Fru Maja

(sidder en stund ligesom ventende på, at professoren skal sige noget. Så lader hun bladet synke og sukker).

Uh nej, nej –!

Professor Rubek

(ser op fra sin avis).

Nå Maja? Hvad er der i vejen med dig?

Fru Maja

Hør bare, hvor lydløst her er.

Professor Rubek

(smiler overbærende).

Og det kan du høre?

Fru Maja

Hvilket?

Professor Rubek

Det lydløse?

Fru Maja

Ja, det kan jeg da rigtignok.

Professor Rubek

Nå, du har måske ret, mein Kind. Man kan virkelig høre lydløsheden.

Fru Maja

Ja, det skal gud vide en kan. Når den er så rent overvældende som her, så –

Professor Rubek.

Som her ved badet, mener du?

Fru Maja

Overalt her hjemme, mener jeg. Inde i byen var der jo larm og uro nok. Men alligevel, – jeg syntes, at selve larmen og uroen havde noget dødt over sig.

Professor Rubek

(med et forskende blik).

Er du ikke videre glad for, at du er kommen hjem igen, Maja?

Fru Maja

(ser på ham).

Er du glad?

Professor Rubek

(undvigende).

Jeg –?

Fru Maja

Ja. Du, som har været så meget, meget længere borte end jeg. Er *du* rigtig glad nu, da du er hjemme igen?

Professor Rubek

Nej – oprigtig talt – ikke sådan rigtig glad –

Fru Maja

(livfuldt).

Der kan du bare se! Var det ikke *det*, jeg vidste!

Professor Rubek

Jeg har måske været altfor længe borte. Er kommen helt væk fra alt dette her, – dette her hjemlige.

Fru Maja

(ivrig, rykker sin stol nærmere til ham).

Der kan du bare se, Rubek! Lad os lige så godt rejse vor vej igen! Så fort vi bare kan.

Professor Rubek

(lidt utålmodig).

Ja-ja, det er jo også meningen, kære Maja. Det véd du da.

Fru Maja.

Men hvorfor ikke nu straks? Tænk, vi som kunde ha' det så lunt og mageligt dernede i vort nye, dejlige hus –

Professor Rubek

(smiler overbærende).

Egentlig skulde man vel si'e: vort nye, dejlige hjem.

Fru Maja

(kort).

Jeg siger heller *hus*. Lad os bli' ved det.

Professor Rubek

(ser dvælende på hende).

Du er i grunden en underlig liden person.

Fru Maja.

Er jeg så underlig?

Professor Rubek.

Ja, jeg synes det.

Fru Maja.

Men hvorfor da? Er det måske, fordi jeg ikke har så'n svær lyst til at ligge og føjte omkring her oppe –?

Professor Rubek.

Hvem af os var det, som på død og liv vilde ha', at vi skulde rejse nordover i sommer?

Fru Maja.

Nå, det var vel mig, det.

Professor Rubek.

Ja, mig var det sandelig ikke.

Fru Maja.

Men Herregud, – hvem kunde også ane, at alting skulde ha' forvandlet sig så forfærdeligt herhjemme! Og det på så kort en tid da! Tænk, det er jo ikke mere end godt og vel en fire år siden jeg rejste ud –

Professor Rubek.

– som gift, ja.

Fru Maja.

Gift? Hvad skulde *det* gøre til sagen?

Professor Rubek

(vedbliver).

– blev Frau Professor og fik dig et prægtigt hjem, – om forladelse, – et herskabeligt hus skulde jeg vel sige. Og en villa ved Taunitzer See, hvor det jo nu er ble't aller finest –. Ja, for fint og prægtigt er det alt sammen, Maja, det tør jeg nok sige. Og rummeligt også. Vi behøver ikke altid at hænge sådan over hinanden –

Fru Maja

(henkastende).

Nej, nej, nej, – husrum og sligt noget, det skorter det jo slet ikke på –

Professor Rubek.

Og så det, at du kom ind i finere og rummeligere forholde overhodet. I mere anstandsfuld omgang, end den, du var vant til hjemme.

Fru Maja

(ser på ham).

Nå, så du tror, det er mig, som er ble't forandret?

Professor Rubek.

Ja jeg tror såmæn det, Maja.

Fru Maja.

Bare mig? Ikke menneskene her?

Professor Rubek.

Å jo, de også. En smule måske. Og slet ikke i retning af det elskelige. Det kan jeg godt indrømme.

Fru Maja.

Ja, det må du da sagtens indrømme.

Professor Rubek

(slår om).

Véd du, hvad for en stemning jeg kommer i, når jeg ser på menneskelivet her omkring mig?

Fru Maja.

Nej? Sig det.

Professor Rubek.

Da kommer jeg til at huske på den natten, vi rejste opover med jernbanen –

Fru Maja.

Da sad du jo og sov i kupéen.

Professor Rubek.

Ikke ganske. Jeg mærked, at det blev så lyd-
løst ved alle de små stoppestederne –. Jeg *hørte*
lydløsheden, – ligesom du, Maja –

Fru Maja.

Hm, – ligesom jeg, ja.

Professor Rubek.

– og så forstod jeg, at nu var vi kommet
over grænsen. Nu var vi rigtig hjemme. For ved
alle de små stoppestederne holdt toget stille, –
skønt der ingen trafik var.

Fru Maja.

Hvorfor holdt det *så* stille. Når der ingen-
ting var?

Professor Rubek.

Véd ikke. Ingen rejsende steg ud og ingen
kom ind. Og toget, det holdt stille en lang, ende-
løs stund alligevel. Og ved hver station hørte jeg,
at der var to banemænd, som gik på perronen, –
den ene havde en lygte i hånden, – og de talte
med hinanden, dæmpet og klangløst og intetsigende
ud i natten.

Fru Maja.

Ja, du har ret i det. Der går altid et par
mænd og taler sammen –

Professor Rubek.

– om ingenting.

(slår over i en kvikkere tone.)

Men vent nu bare til imorgen. Da har vi det
store magelige dampskib inde på havnen. Så går
vi ombord og sejler kysten rundt; – helt nord; –
– lige ind i ishavet.

Fru Maja.

Ja, men så får du jo ingenting se af landet –
og af livet. Og det var jo just det, du vilde.

Professor Rubek

(kort, uvillig).

Jeg har set mere end nok.

Fru Maja.

Tror du, at en sjørejse vilde være bedre for dig?

Professor Rubek.

Det er altid en afveksling.

Fru Maja.

Ja-ja, hvis det bare er godt for *dig*, så –

Professor Rubek.

For mig? Godt? Jeg fejler jo ikke nogen verdens ting.

Fru Maja

(*rejser sig og går hen til ham*).

Jo, du gør, Rubek. Og det må du da føle selv.

Professor Rubek.

Men, kæreste Maja, – hvad skulde da det være for noget?

Fru Maja

(*bag ham, bøjer sig frem over stolryggen*.)

Sig *du* mig det. Du er begyndt at gå omkring uden rist eller ro. Finder ikke hvile nogensteds. Hverken hjemme eller ude. Rent menneskesky er du ble't på det sidste.

Professor Rubek

(*lidt spotsk*).

Nej virkelig, – har *du* lagt mærke til *det*?

Fru Maja.

Det kan da ikke undgå nogen, som kender dig. Og så synes jeg, det er så sørgeligt, at du har tabt lysten til at arbejde.

Professor Rubek.

Har jeg *det* også?

Fru Maja.

Tænk, *du*, som før kunde arbejde så utrættelig, – både sent og tidligt!

Professor Rubek

(*formørket*).

Ja *før*, ja –.

Fru Maja.

Men lige siden du fik dit store mesterværk vel fra hånden –

Professor Rubek

(nikker tankefuldt).

"Opstandelsens dag" –

Fru Maja.

– det, som er gået hele verden over. Som
har gjort dig så berømt –

Professor Rubek.

Det er måske ulykken, det, Maja.

Fru Maja.

Hvorfor det?

Professor Rubek.

Da jeg havde skabt dette mit mesterværk – –

(slår i hæftighed ud med hånden.)

– for "Opstandelsens dag" er et mesterværk! Eller
var det fra først af. Nej, det er det endnu. *Skal,*
skal, skal være et mesterværk!

Fru Maja

(ser forundret på ham).

Ja Rubek, – det er jo da noget, som hele
verden véd.

Professor Rubek

(kort, afvisende).

Hele verden véd ingenting! Forstår ingenting!

Fru Maja.

Nå, så aner de da vel i alle fald noget –

Professor Rubek.

Noget, som slet ikke er der, ja. Noget, som
aldrig har været i min tanke. Se, *det* falder de i
henrykkelse over!

(brummer hen for sig.)

Det er ikke møjen værd at gå der og slide sig
ud for mobben og massen – og for "hele verden".

Fru Maja.

Synes du da, det er bedre, – eller at det er
dig værdigt at gå der og gøre bare sådan en por-
trætbyste en gang imellem?

Professor Rubek

(smiler lunt).

Det er ikke rigtige portrætbyster, det, som jeg
går der og laver, Maja.

Fru Maja.

Jo, det er det da, ved Gud, – i de to-tre sidste år, – lige siden du fik din store gruppe færdig og ud af huset –

Professor Rubek.

Det er alligevel ikke rene *portrætbyster*, siger jeg dig.

Fru Maja.

Hvad er det da for noget?

Professor Rubek.

Der ligger noget fordægtigt, noget fordulgt, indenfor og bagenfor de bysterne, – noget lønligt, som ikke menneskene kan se –

Fru Maja.

Så?

Professor Rubek

(afgørende).

Bare jeg kan se det. Og det morer mig så inderligt. – Udenpå er det denne "slående lighed", som det heder, og som folk står og gaber så forbauset på –

(sænker stemmen.)

– men i sin dybeste grund er det agtværdige, hæderlige hestefjæs og énvis æselsnuder og slukørede, lavpandede hundeskaller og mæskede svinehoder, – og slappe. brutale studekontrafejer også iblandt –

Fru Maja

(ligegyldig).

– alle de kære husdyr altså.

Professor Rubek.

Bare de kære husdyr, Maja. Alle de dyr, som menneskene har forkvaklet i sit billede. Og som har forkvaklet menneskene til gengæld.

(tømmer champagneglasset og ler.)

Og disse lumske kunstværker er det, som de gode velstandsfolk kommer og bestiller hos mig. Og betaler i god tro – og i dyre domme. Vejer op med guld næsten, som man siger.

Fru Maja

(skænker i hans glas).

Fy, Rubek! Drik nu og vær glad.

Professor Rubek

(stryger sig gentagende over panden og læner sig tilbage i stolen).

Jeg er glad, Maja. Virkelig glad. På en måde da.

(tier lidt.)

For der er dog en viss lykke i det at føle sig fri og uberoende til alle sider. Ha' fuldt op af alle de ting, som en kan falde på at ønske sig. Sådan udvendig da. – Synes ikke du det samme som jeg, Maja?

Fru Maja.

Å jo såmæn. Det er jo bra' nok, det også.

(ser på ham.)

Men kan du huske, hvad du lofte mig den dag, vi blev enige om – om dette vanskelige –

Professor Rubek

(nikker).

– enige om, at vi to skulde gifte os sammen.

Det holdt jo lidt hårdt for dig, det, Maja.

Fru Maja

(vedbliver uforstyrret).

– og at jeg skulde få rejse med dig til udlandet og bo der for bestandig – og ha' det godt.

– Kan du huske, hvad du lofte mig dengang?

Professor Rubek

(ryster på hodet).

Nej, jeg kan sandelig ikke. Nå, hvad lofte jeg dig så?

Fru Maja.

Du sa', at du vilde ta' mig med dig op på et højt berg og vise mig al verdens herlighed.

Professor Rubek

(studser).

Lovte jeg virkelig *dig* også det?

Fru Maja

(ser på ham).

Mig også? Hvem ellers?

Professor Rubek

(lige gyldigt).

Nej, nej, jeg mener bare, om jeg lofte at vise dig –?

Fru Maja

– al verdens herlighed. Ja, det sa' du. Og al den herlighed skulde være min og din, sa' du.

Professor Rubek

Det er sådant et mundheld, som jeg plejed bruge før i tiden.

Fru Maja

Bare et mundheld?

Professor Rubek

Ja, noget fra skoledagene. Sligt noget, som jeg lokked naboungerne med, når jeg vilde ha' dem ud og lege med mig i skog og fjeld.

Fru Maja

(*ser fast på ham*).

Vilde du kanske bare ha' mig ud og lege også?

Professor Rubek

(*slår det hen i spøg*).

Nå, har det ikke været en nokså fornøjelig leg, Maja?

Fru Maja

(*koldt*).

Jeg rejste ikke med dig bare for at lege.

Professor Rubek

Nej, nej, kan så være, det.

Fru Maja

Og du tog mig heller aldrig med dig op på noget højt berg og viste mig –

Professor Rubek

(*irriteret*).

– al verdens herlighed? Nej, jeg gjorde ikke det. For jeg skal sige dig noget: du er ikke egentlig skabt til bergstiger, lille Maja.

Fru Maja

(*søger at beherske sig*).

Da lod det dog til, at du syntes det engang.

Professor Rubek

For en fire-fem år siden, ja.

(*strækker sig i stolen*).

Fire-fem år, – det er en lang, lang tid, Maja.

Fru Maja

(ser på ham med et bittert udtryk).

Har den tiden faldet dig så svært lang, Rubek?

Professor Rubek

Den begynder ligesom at falde mig lidt lang nu.

(gaber.)

Sådan en gang imellem.

Fru Maja

(går over til sin plads).

Jeg skal ikke kede dig længer.

(hun sætter sig i sin stol, tager avisen og blader i den.)

(Taushed fra begge sider.)

Professor Rubek

(læner sig med albuerne frem over bordet og ser tirrende på hende).

Er professorinden fornærmet?

Fru Maja

(koldt, uden at se op).

Nej, slet ikke.

(Badegæster, mest damer, begynder at komme enkeltvis og i grupper gennem parken fra højre og ud til venstre.)

(Opvartere bringer forfriskninger fra hotellet ud bag pavillonen.)

(Inspektøren, med handsker og stok i hånden, kommer fra sin rundgang i parken, møder gæsterne, hilser forbindtligt og veksler nogle ord med enkelte af dem.)

Inspektøren

(går frem til professor Rubeks bord og tager hatten høfligt af).

Ærbødigst god morgen, fru professorinde. –

God morgen, herr professor.

Professor Rubek

God morgen, god morgen, herr inspektør.

Inspektøren

(henvendt til fru Maja).

Tør man spørge, om herskabet har haft en rolig nat?

Fru Maja

Jo, mange tak; aldeles udmærket – for *mit* vedkommende. Sover altid som en sten om natterne.

Inspektøren.

Fornøjer mig særdeles. Den første nat på et fremmed sted kan tidt være nokså ubehagelig. – Og herr professoren –?

Professor Rubek.

Å med *min* nattesøvn er det dårligt bevendt. Især i den sidste tid.

Inspektøren

(*lader deltagende*).

Å – det gør mig da ondt. Men nogen ugers ophold her ved badet, – så vil *det* rette på sig.

Professor Rubek

(*ser op på ham*.)

Sig mig, herr inspektør, – er der nogen af Deres patienter, som bruger at ta' bad ved nattetid?

Inspektøren

(*forundret*).

Ved nattetid? Nej, det har jeg da aldrig hørt tale om.

Professor Rubek.

Ikke det?

Inspektøren.

Nej, jeg véd ikke af, at der er nogen så syge her, at *det* skulde behøves.

Professor Rubek.

Nå, men er her da nogen, som bruger at gå tur i parken om natten?

Inspektøren

(*smiler og ryster på hodet*).

Nej, herr professor, – det vilde være imod reglementet.

Fru Maja

(*blir utålmodig*).

Herregud, Rubek, det er, som jeg sa' dig i morges, – du har drømt.

Professor Rubek

(*tørt*).

Så? Har jeg det? Tak!

(*vender sig til inspektøren*.)

Jeg stod nemlig op i nat; for jeg kunde ikke få sove. Og så vilde jeg se efter vejret –

Inspektøren

(opmærksom).

Ja vel, herr professor? Og så –?

Professor Rubek.

Så ser jeg ud af vinduet, – og så får jeg øje på en lys skikkelse der inde mellem træerne.

Fru Maja

(smilende til inspektøren).

Og professoren fortæller, at skikkelsen var klædt i badedragt –

Professor Rubek.

– eller i noget lignende, sa' jeg. Jeg kunde ikke skelne det så nøje. Men noget hvidt var det, jeg så.

Inspektøren.

Højest mærkværdigt. Var det en herre eller en dame?

Professor Rubek.

Det forekom mig ganske bestemt, at det måtte være en dame. Men bag efter kom der en anden skikkelse. Og den var ganske mørk. Ligesom en skygge –

Inspektøren

(studsende).

En mørk en? Ganske sort kanske?

Professor Rubek.

Ja, det så næsten slig ud for *mine* øjne.

Inspektøren

(som der går et lys op for).

Og bag efter den hvide? Lige bag efter hende –?

Professor Rubek.

Ja. I nogen afstand –

Inspektøren.

Aha! Da kan jeg kanske gi' Dem forklaringen, herr professor.

Professor Rubek.

Nå, hvad var det så for noget?

Fru Maja

(samtidigt).

Har virkelig ikke professoren ligget og drømt!

Inspektøren

(pludselig hviskende, idet han tyder mod baggrunden til højre).

Hys, mine herskaber! Se der henne –. Tal

ikke højt om dette her nu.

(En slank dame, klædt i fint, krémfarvet hvidt kashmir, og fulgt af en diakonisse i sort og med et sølvkors i kæde på brystet, kommer frem bag hotelhjørnet og går gennem parken over mod pavillonen til venstre i forgrunden. Hendes ansigt er blegt og trækkene ligesom stivnede; øjenlågene sænkede og øjnene synes uden sekraft. Hendes dragt er fodsid og slutter i lige, nedfaldende folder til legemet. Over hodet, nakken, brystet, skuldrene og armene har hun et stort, hvidt krepssjal. Armene holder hun korslagte op for sig over brystet. Stillingen ubevægelig. Skridtene stive og afmålte. Diakonissens holdning er ligeledes afmålt og ligesom en tjenerindes. Hun følger damen ufravendt med de brune, stikkende øjne. Opvartere med servietten på armen kommer frem i hotellets dør og kikker nysgærrigt efter de to fremmede. Disse agter intet og går uden at se sig om ind i pavillonen.)

Professor Rubek

(har rejst sig langsomt og uvilkaarligt op fra stolen og stirrer mod den lukkede pavillondør).

Hvem var den dame?

Inspektøren.

Det var en fremmed dame, som har lejet den lille pavillonen der.

Professor Rubek.

Udenlandsk?

Inspektøren.

Sandsynligvis det. De kom i alle fald begge to hertil fra udlandet. For en uges tid siden. Har aldrig været her før.

Professor Rubek

(bestemt, ser på ham).

Det var hende, jeg så i parken inat.

Inspektøren.

Det må det visst ha' været. Jeg tænkte det straks.

Professor Rubek.

Hvad heder den dame, herr inspektør?

Inspektøren.

Hun har skrevet sig ind som: Madame de Satow med selskabsdame. Mere véd vi ikke.

Professor Rubek

(*tænker sig om*).

Satow? Satow –?

Fru Maja

(*ler spotsk*).

Kender du nogen af det navn, Rubek? Hvad?

Professor Rubek

(*ryster på hodet*).

Nej, slet ingen. – Satow? Det klinger som russisk. Eller som slavisk i alle fald.

(*til inspektøren*.)

Hvad sprog taler hun?

Inspektøren.

Når de to damer taler sammen, så er det i et sprog, som jeg ikke kan bli' klog på. Men ellers taler hun ægte godt norsk.

Professor Rubek

(*udbryder studsende*).

Norsk! Ta'r De ikke fejl i det?

Inspektøren.

Nej, det kan jeg da ikke ta' fejl i.

Professor Rubek

(*ser spændt på ham*).

De har selv hørt det!

Inspektøren.

Ja. Jeg har selv talt med hende. Nogle få gange.

– Bare et par ord forresten. For hun er svært fæmælt. Men –

Professor Rubek.

Men norsk var det?

Inspektøren.

Rent, godt norsk. Måske med en liden smule nordlandsk tonefald.

Professor Rubek

(*stirrer betaget hen for sig og hvisker*):

Det også.

Fru Maja

(lidt stødt og ilde berørt).

Kanske den damen engang har stået model for dig, Rubek? Tænk dig om.

Professor Rubek

(ser hvasst på hende).

Model!

Fru Maja

(med et tirrende smil).

Ja, i dine yngre år, mener jeg. For du skal jo ha' havt så utallig mange modeller. Før i tiden naturligvis.

Professor Rubek

(i samme tone).

Å nej, lille fru Maja. Jeg har i grunden bare havt en eneste model. En eneste en – for alt det, jeg har skabt.

Inspektøren

(som har vendt sig og stået og set ud til venstre).

Ja desværre, nu vil jeg nok helst anbefale mig. For der har vi en, som det ikke er så overvættets behageligt at støde sammen med. Især ikke i damers nærværelse.

Professor Rubek

(ser også udover).

Den jægeren, som kommer der? Hvem er det?

Inspektøren.

Det er godsejer Ulfheim ude fra –

Professor Rubek.

Å godsejer Ulfheim.

Inspektøren.

– bjørnedræberen, som de kalder ham –

Professor Rubek.

Ham kender jeg.

Inspektøren.

Ja, hvem kender ikke ham?

Professor Rubek.

Bare en liden smule forresten. Er han ble't patient – nu endelig?

Inspektøren.

Nej, mærkeligt nok, – endnu ikke. Han ta'r bare ind her en gang om året, – når han er på vejen opover til jagtmarkerne. – Undskyld så længe –
(han vil gå ind i hotellet.)

Godsejer Ulfhejms stemme

(høres udenfor).

Så bi da lidt! Bi da, for salte fanden! Hvorfor render De altid fra mig?

Inspektøren

(standser).

Render sletikke, herr godsejer.

(Godsejer Ulfhejm kommer ind fra venstre, fulgt af en tjener, som fører et koppel jagthunde. Godsejeren er i jægerdragt, med høje støvler og filthat med fjær i. Han er en mager, lang, senet skikkelse, med filtret hår og skæg, højroestet, af ubestemmelig alder efter udseendet, men ikke ung længer.)

Godsejer Ulfhejm

(buser imod inspektøren).

Er det en måde at ta' imod fremmede folk på, De? De piler jo afsted med svandsen mellem bagbenene, – som om De havde en dævel i haserne på Dem.

Inspektøren

(rolig, uden at svare ham).

Er godsejeren kommen med dampskibet?

Godsejer Ulfhejm

(brummer).

Har ikke havt den ære at se noget dampskib.

(med hænderne i siden).

Véd ikke De, at jeg sejler med min egen kutter?

(til tjeneren.)

Sørg godt for dine medskabninger, Lars. Men pass på, at de blir skrubsulte ligevel. Friske kødben. Men ikke for meget kød på, hører du. Og råt, rygende blodigt skal det være. Og få dig så noget i vommen selv også.

(sparker efter ham.)

Nå, far så til helvede med dig.

(tjeneren går ud med hundene bag hotelhjørnet.)

Inspektøren.

Vil ikke godsejeren gå ind i spisesalen så længe?

Godsejer Ulfhejm.

Ind til alle de halvdøde fluer og mennesker?
Nej, mange tusend tak for mig, herr inspektør.

Inspektøren.

Jaja, efter behag.

Godsejer Ulfhejm.

Men lad jomfruen gøre istand udrustningen for mig som vanligt. Rigeligt må det være med mad. Og dygtig brændevin –! De kan sige hende, at jeg eller Lars skal komme og rende en dævel i hende, dersom hun ikke –

Inspektøren

(afbrydende).

Vi kender det fra før.

(vender sig.)

Skal jeg bringe opvarteren nogen besked, herr professor? Eller måske for fru Rubek?

Professor Rubek.

Nej tak; ingenting for mig.

Fru Maja.

Ikke for mig heller.

(Inspektøren går ind i hotellet.)

Godsejer Ulfhejm

(fikserer dem et øjeblik; så løfter han på hatten).

Død og knakende pine. Her er nok en bondekøter kommen i fin-fint selskab.

Professor Rubek

(ser op).

Hvad mener godsejeren med det?

Godsejer Ulfhejm

(spagere og mere manérlig).

Jeg er nok raget ud for selveste billedmester Rubek, kan jeg skønne.

Professor Rubek

(nikker).

Vi har mødt hinanden et par gange i selskabslivet. Den høst jeg sidst var hjemme.

Godsejer Ulfhejm.

Ja men det er nu mange år siden, det. Og *den* tiden var De jo ikke så navnkendt, som De nu skal være ble't. Så *da* turde da selv en skidden bjørnejæger driste sig til at komme Dem nær.

Professor Rubek

(smiler).

Jeg bider ikke nu heller.

Fru Maja

(ser interesseret på Ulfhejm).

Er *De* en virkelig, rigtig bjørnejæger?

Godsejer Ulfhejm

(sætter sig ved nabobordet, nærmere hotellet).

Helst bjørnejæger, frue. Men ellers tar jeg til takke med hvad slags vildt, som kommer ud for mig. Både ørn og ulv og kvindfolk og elg og ren –. Bare det er friskt og frodigt og blodrigt, så – *(han drikker af lommeflasken.)*

Fru Maja

(betragter ham ufravendt).

Men helst bjørnejæger?

Godsejer Ulfhejm.

Helst, ja. For da kan en så nemt bruge kniven, om det kniber.

(smiler lidt.)

Vi arbejder med et hårdt materiale begge to, frue, – både jeg og Deres mand. Han maser vel med marmorstenen, kan jeg tænke mig. Og jeg maser med spændte, dirrende bjørnesener. Og begge så lægger vi materialet under os tilslut. Gør os til herre og mester over det. Gi'er os ikke, før vi har vundet bugt med det, som strider så hårdt imod.

Professor Rubek

(tænkende hen for sig).

Det er et nokså sandt ord, De der siger.

Godsejer Ulfhejm.

Ja, for stenen har vel også noget at stride for, véd jeg. Den er død og vil med vold og magt ikke la' sig hamre til liv. Akkurat ligesom bjørnen, når nogen kommer og pirker ved den i hiet.

Fru Maja.

Vil De nu rejse op og jage i skogene?

Godsejer Ulfhejm.

Helt op på højfjeldet vil jeg. – De har vel aldrig været på højfjeldet, De, frue?

Fru Maja.

Nej aldrig.

Godsejer Ulfhejm.

Død og pine, så se at komme Dem derop nu i sommer da! De kan få følge med mig. Gerne både De og professoren.

Fru Maja.

Tak. Men Rubek tænker på en sjørejse i sommer.

Professor Rubek.

Indenskærs rundt kysten.

Godsejer Ulfhejm.

Tvi, – hvad fanden vil De derinde i de helvedes kvalme rendestenene! Tænke sig til – at ligge der og somle i brakvandet. – Brækvandet vilde jeg heller kalde det.

Fru Maja.

Der kan du høre, Rubek.

Godsejer Ulfhejm.

Nej, kom så heller med mig op på fjeldet. *Der* er menneskefrit og menneskerént. De kan ikke tænke Dem, hvad *det* er for *mig*. Men slig en liden frue –
(*han standser.*)

(*Diakonissen kommer ud fra pavillonen og går ind i hotellet.*)

Godsejer Ulfhejm

(*følger hende med øjnene.*)

Se på hende der, De. Den sorte fuglen. –
Hvem er det, som skal begraves?

Professor Rubek.

Jeg véd ikke, at her er nogen –

Godsejer Ulfhejm.

Nå, så ligger her nogen og skal krepere da. I en eller anden krog. – De som syge og skraller, de skulde vær's'god se til at bli' begravne – jo før jo heller.

Fru Maja.

Har De selv været syg, herr godsejer?

Godsejer Ulfhejm.

Aldrig. For så sad jeg ikke her. – Men mine nærmeste, – *de* har været syge, stakker.

Fru Maja.

Og hvad har De så gjort for Deres nærmeste?

Godsejer Ulfhejm.

Skudt dem, naturligvis.

Professor Rubek

(ser på ham).

Skudt dem?

Fru Maja

(rykker sin stol tilbage).

Skudt dem ihjæl?

Godsejer Ulfhejm

(nikker).

Jeg skyder aldrig bom, frue.

Fru Maja.

Men hvor kan De da falde på at skyde mennesker ihjæl!

Godsejer Ulfhejm.

Jeg snakker ikke om mennesker –

Fru Maja.

Deres nærmeste, sa' De –

Godsejer Ulfhejm.

Mine nærmeste, det er da vel hundene, det.

Fru Maja.

Er hundene Deres nærmeste?

Godsejer Ulfhejm.

Jeg har ingen nærmere. Mine ærlige, trofaste, grundhæderlige jagtkammerater –. Når en af dem blir syg og skrøbelig, så – plaff! Dermed er vennen ekspederet – over i det hinsidige.

(Diakonissen kommer ud fra hotellet med et bret, hvorpå mælk og brød, og sætter det fra sig på bordet udenfor pavillonen, som hun atter går ind i.)

Godsejer Ulfhejm

(ler hånligt).

Det der, – det skal betyde menneskeføde, det!
Mælkeblande og mygt, klissent brød. Nej, De skulde
se mine kammerater æde! Har De lyst til at se
på det?

Fru Maja

(smiler over til professoren og rejser sig).

Ja, gerne det.

Godsejer Ulfhejm

(rejser sig også).

De er rigtig en habil dame, De, frue. Kom så
med mig. Store, digre kødknokler sluger de hele.
Gulper dem op igen og sluger dem påny. Å, det
er en ren svir at se på. Kom her, så skal jeg vise
Dem det. Og så skal vi snakke lidt mere om denne
fjeldturen –

(Han går ud om hjørnet af hotellet. Fru Maja følger efter ham.)

(Næsten i det samme kommer den fremmede dame ud fra pavillonen og sætter sig ved bordet.)

Damen

(løfter mælkeglasset og vil drikke, men standser og ser hen på Rubek med tomme udtryksløse øjne).

Professor Rubek

(blir siddende ved sit bord og stirrer alvorlig og afravendt på hende. Endelig rejser han sig, går nogle skridt nærmere, standser og siger dæmpet):

Jeg kender dig godt igen, Irene.

Damen

(med klangløst mæle, sætter glasset ned).

Kan du gætte dig til det, Arnold?

Professor Rubek

(uden at svare).

Og du kender også mig igen, ser jeg.

Damen.

Med dig er det en helt anden sag.

Professor Rubek.

Hvorfor det, – med mig?

Damen.

Jo, du er jo i live endnu.

Professor Rubek

(fatter ikke).

I live –?

Damen

(kort efter).

Hvem var den anden? Hun, som du havde hos dig – der ved bordet?

Professor Rubek

(lidt nølende).

Hun? Det var min – min hustru.

Damen

(nikker langsomt).

Sådan. Det var godt, Arnold. Altså en, som ikke kommer mig ved –

Professor Rubek

(usikker).

Nej, det forstår sig da –

Damen.

– en, som du har fået til dig efter *min* levetid altså.

Professor Rubek

(ser pludselig stift på hende).

Efter *din* –? Hvorledes mener du det, Irene?

Irene

(uden at svare).

Og barnet? Barnet lever jo også godt. Vort barn lever efter mig. I herlighed og ære.

Professor Rubek

(smiler som i en fjern erindring).

Vort barn? Ja, vi kaldte det jo så – dengang.

Irene.

I levetiden, ja.

Professor Rubek

(søger at slå over i munterhed).

Ja, Irene, – nu kan du tro, "vort barn" er ble't berømt over den hele vide verden. Du har da visst læst om det?

Irene

(nikker).

Og har gjort sin far berømt også. – Det var din drøm.

Professor Rubek

(sagtere, bevæget).

Det er dig, jeg skylder alt, alt, Irene. Tak for det.

Irene

(sidder lidt og grunder).

Hvis jeg dengang havde gjort min ret, Arnold –

Professor Rubek.

Nå? Hvad så?

Irene.

Jeg skulde ha' dræbt det barn.

Professor Rubek.

Dræbt det, siger du!

Irene

(hviskende).

Dræbt det – før jeg rejste fra dig. Knust det.

Knust det til støv.

Professor Rubek

(ryster bebrejdende på hodet).

Det havde du ikke kunnet, Irene. Du havde ikke hjerte til det.

Irene.

Nej, dengang havde jeg ikke den slags hjerte.

Professor Rubek.

Men siden? Bagefter?

Irene.

Bagefter har jeg dræbt det utallige gange. Ved dagslys og i mørke. Dræbt det i had – og i hævn – og i kval.

Professor Rubek

(går helt frem til bordet og spørger sagte):

Irene, – sig mig nu endelig – efter så mange år, – hvorfor rejste du fra mig dengang? Flygted så sporløst – og var ikke til at finde mere –

Irene

(ryster langsomt på hodet).

Å, Arnold, – hvorfor sige dig det nu – da jeg er hinsides.

Professor Rubek.

Var der nogen anden, du var kommen til at elske?

Irene.

Der var én, som ikke havde brug for min kærlighed. Ikke brug for mit liv længer.

Professor Rubek

(afledende).

Hm, – lad os ikke tale mere om det fordums –

Irene.

Nej, nej, bare ikke tale om det hinsidige. Om *det*, som nu er hinsidigt for *mig*.

Professor Rubek.

Hvor har du færdedes, Irene? Du har været ligesom udslettet for alle mine efterforskninger.

Irene.

Jeg gik ind i mørket – da barnet stod der i forklarelsens lys.

Professor Rubek.

Har du rejst meget omkring i verden?

Irene.

Ja. Rejst i mange riger og lande.

Professor Rubek

(ser deltagende på hende).

Og hvad har du taget dig til, Irene?

Irene

(retter øjnene på ham).

Bi lidt; lad mig se –. Jo, nu har jeg det.

Jeg har stået på drejeskiven i varietéer. Stået som nogen statue i levende billeder. Strøget mange penge ind. Det var jeg ikke vant til hos dig; for du havde ingen. – Og så har jeg været sammen med mandfolk, som jeg kunde gøre gale i hodet. – Det var jeg heller ikke vant til hos dig. Arnold. Du holdt bedre stand, du.

Professor Rubek

(haster forbi spørgsmålet).

Og så har du jo giftet dig også?

Irene.

Ja; med en af dem.

Professor Rubek.

Hvem er din mand?

Irene.

Han var en Sydamerikaner. Høj diplomat.

(ser hen for sig med et forstenet smil.)

Ham fik jeg gjort helt vanvittig; gal, – uhelbredelig gal; ubønhørlig gal. – Ret løjerligt, kan du tro, – så længe det forberedtes. Kunde gerne le indvendig fort væk. – Hvis jeg *havde* noget indvendigt.

Professor Rubek.

Og hvor lever han nu?

Irene.

Nede i en kirkegård et steds. Med et højt, stadseligt monument over sig. Og med en ranglende blykugle inde i hjerneskallen.

Professor Rubek.

Dræbte han sig selv?

Irene.

Ja. Han behaged at komme mig i forkøbet.

Professor Rubek.

Sørger du ikke over ham, Irene?

Irene

(uforstående).

Hvem skulde jeg sørge over?

Professor Rubek.

Over herr von Satow, vel.

Irene.

Han hed ikke Satow.

Professor Rubek.

Ikke?

Irene.

Min anden mand heder Satow. Han er russer –

Professor Rubek.

Og hvor er *han* henne?

Irene.

Langt borte i Uralbjergene. Mellem alle sine guldminer.

Professor Rubek.

Der lever han altså?

Irene

(trækker på skuldrene).

Lever? Lever? Egentlig har jeg dræbt ham –

Professor Rubek

(farer sammen).

Dræbt –?

Irene.

Dræbt med en fin, spids dolk, som jeg altid har med mig i sengen –

Professor Rubek

(i udbrud).

Jeg tror dig ikke, Irene!

Irene

(smiler mildt).

Du kan så godt tro det, Arnold.

Professor Rubek

(ser deltagende på hende).

Har du aldrig havt noget barn?

Irene.

Jo, jeg har havt mange børn.

Professor Rubek.

Og hvor er de børn henne nu?

Irene.

Jeg dræbte dem.

Professor Rubek

(strængt).

Nu sidder du og lyver for mig igen!

Irene.

Jeg har dræbt dem, siger jeg dig. Så ret inderligt har jeg myrdet dem. Så fort, så fort de bare kom til verden. Å, længe, længe før. Det ene efter det andet.

Professor Rubek

(tungt, alvorligt).

Der er noget fordulgt bag ved al din tale.

Irene.

Hvad kan jeg for *det*? Hvert ord, jeg siger dig, hviskes mig i øret.

Professor Rubek.

Jeg tror, jeg er den eneste, som aner meningen.

Irene.

Du burde vel være den eneste.

Professor Rubek

(støtter hænderne mod bordet og ser dybt på hende).

Der er strenge i dig, som er sprunget i stykker.

Irene

(mildt).

Det gør det visst altid, når en ung blodsvulmende kvinde dør.

Professor Rubek.

Å Irene, kom dog bort fra disse forvildede forestillinger –! Du lever jo! Lever, – lever!

Irene

(rejser sig langsomt op fra stolen og siger bævende).

Jeg var død i mange år. De kom og bandt mig. Snørte armene sammen på ryggen –. Så sænkte de mig ned i et gravkammer med jernstænger for lugen. Og med polstrede vægge, – så ingen ovenover på jorden kunde høre gravskrigene –. Men nu begynder jeg så halvvejs at stå op fra de døde.

(hun sætter sig atter.)

Professor Rubek

(lidt efter).

Holder du mig for at være den skyldige?

Irene.

Ja.

Professor Rubek.

Skyldig i *det*, – som du kalder din død?

Irene.

Skyldig i *det*, at jeg måtte dø.

(slår over i en ligegyldig tone.)

Hvorfor sætter du dig ikke ned, Arnold?

Professor Rubek.

Tør jeg det?

Irene.

Ja. – Du skal ikke være ræd for kuldegysninger.

For jeg tror ikke, jeg er rigtig isnet endnu.

Professor Rubek

(flytter en stol og sætter sig ved bordet.)

Se så, Irene. Nu sidder vi to sammen ligesom i fordums dage.

Irene.

Lidt på afstand fra hinanden. Også ligesom i fordums dage.

Professor Rubek

(rykker nærmere).

Det måtte så være dengang.

Irene.

Måtte det?

Professor Rubek

(afgørende).

Der *måtte* være afstand mellem os –

Irene.

Ja, måtte der endelig det, Arnold?

Professor Rubek

(vedbliver).

Husker du, hvad du svared, da jeg spurgte, om du vilde følge med mig ud i det fjerne?

Irene.

Jeg rakte mine tre fingre i vejret og loved, at jeg vilde følge med dig til verdens og til livets ende. Og at jeg vilde tjene dig i alle ting –

Professor Rubek.

Som model for mit kunstværk –

Irene.

– i fri, fuld nøgenhed –

Professor Rubek

(bevæget).

Og du tjente mig også, Irene, – så frejdigt, – så glad og hensynsløs.

Irene.

Ja, med hele min ungdoms bankende blod tjente jeg dig!

Professor Rubek

(nikker, med et taknemligt blik).

Det tør du så trøstigt sige.

Irene.

Faldt ned for din fod og tjente dig, Arnold!

(knytter hånden imod ham.)

Men du, du, – du –!

Professor Rubek

(afværgende).

Jeg forbrød mig aldrig imod dig! Aldrig, Irene!

Irene.

Jo, du gjorde! Du forbrød dig imod det inderst

medfødte i mig –

Professor Rubek

(rykker tilbage).

Jeg –!

Irene.

Ja, *du!* Jeg stilled mig helt og rundt frem

for dig til beskuelse –

(sagtere.)

Og aldrig en eneste gang rørte du mig.

Professor Rubek.

Irene, forstod du ikke, at mangan dag var jeg som sanseforvildet af al din dejlighed?

Irene

(fortsætter uforstyrret).

Og alligevel, – *havde* du rørt mig, så tror jeg,

jeg havde dræbt dig på stedet. For jeg havde en

spids nål med mig. Gemt den inde i håret –

(stryger sig grublende over panden.)

Ja men – nej, alligevel, – alligevel; – at du

kunde –

Professor Rubek

(ser eftertrykkeligt på hende).

Jeg var kunstner, Irene.

Irene

(mørkt).

Just det. Just det

Professor Rubek.

Først og fremst kunstner. Og jeg gik der syg

og vilde skabe mit livs store værk.

(fortaber sig i erindring.)

Det skulde kaldes "Opstandelsens dag". Skulde

fremstilles i lignelse af en ung kvinde, som vågner

af dødssovnen –

Irene.

Vort barn, ja –

Professor Rubek

(vedbliver).

Det skulde være jordens ædleste, reneste, ide-
aleste kvinde, hun, som vågner. Så fandt jeg *dig*.
Dig kunde jeg bruge i et og alt. Og du føjed dig
så glad og så gerne. Og du gav slip på slægt og
hjem – og fulgte med mig.

Irene.

Det blev min barnealders opstandelse, at jeg
fulgte med dig.

Professor Rubek.

Just derfor kunde jeg mest bruge dig. Dig og
ingen anden. Du blev mig en højhellig skabning,
som bare måtte røres ved i tilbedende tanker. Jeg
var jo endnu ung den gang, Irene. Og den overtro
fyldte mig, at rørte jeg dig, begærte jeg dig i sanse-
lighed, så vilde mit sind vanhelliges, så at jeg ikke
kunde skabe færdig det, som jeg stræbte efter. –
Og jeg tror endnu, at der er nogen sandhed i det.

Irene

(nikker med et anstrøg af hån).

Først kunstværket, – siden menneskebarnet.

Professor Rubek.

Ja du får dømme om det, som du vil. Men
jeg var helt under min opgaves magt dengang. Og
føjte mig så jublende lykkelig ved det.

Irene.

Og du vandt bugt med din opgave, du, Arnold.

Professor Rubek.

Takket og velsignet være du, – så vandt jeg
bugt med opgaven. Jeg vilde skabe den rene kvinde
således, som jeg syntes hun måtte vågne på op-
standelsens dag. Ikke undrende over noget nyt og
ukendt og uanet. Men fyldt af en helligdoms glæde
over at genfinde sig selv uforvandlet, – hun, jord-
kvinden, – i de højere, friere, gladere egne, – efter
den lange, drømmeløse dødssøvn.

(taler sagtere.)

Således skabte jeg hende. – I *dit* billede skabte
jeg hende, Irene.

Irene

(lægger hænderne fladt på bordet og læner sig tilbage mod stolryggen).

Og så var du færdig med mig –

Professor Rubek

(bebrejdende).

Irene!

Irene.

– havde ikke brug for mig længer –

Professor Rubek.

Og *det* kan du sige!

Irene.

– begyndte at se dig om efter andre idealer –

Professor Rubek.

Fandt ingen, ingen efter dig.

Irene.

Og ingen andre modeller, Arnold?

Professor Rubek.

Du var ingen model for mig. Du var min skabnings ophav.

Irene

(tier en liden stund).

Hvad har du digtet siden? I marmor mener jeg. Efter den dag, jeg rejste fra dig?

Professor Rubek.

Intet har jeg digtet efter den dag. Bare gået og puslet og modelleret.

Irene.

Og den kvinde, som du nu lever sammen med –?

Professor Rubek

(afbryder hæftigt).

Tal ikke om hende nu! Det svier mig for brystet.

Irene.

Hvor tænker du at rejse hen med hende?

Professor Rubek

(slap og træt).

Nu får jeg vel rejse en langsommeligt færd nord-
efter kysten.

Irene

(ser på ham, smiler næsten umærkeligt og hvisker):
Rejs heller højt op mellem fjeldene. Så højt
op, du kan komme. Højere, højere, – altid højere,
Arnold.

Professor Rubek

(spændt, i forventning).
Vil du did op?

Irene.

Har du mod til at træffe mig én gang til?

Professor Rubek

(kæmpende, usikker).
Ifald vi kunde, – å, ifald vi kunde –!

Irene.

Hvorfor kan vi ikke, hvad vi vil?

(ser på ham og hvisker bedende med foldede hænder):
Kom, kom, Arnold! Å, kom op til mig –!

*(Fru Maja kommer blussende glad frem bag hjørnet af hotellet og skyn-
der sig hen til bordet, hvor de før sad.)*

Fru Maja

(endnu ved hjørnet, uden at se sig om).

Nej nu får du sige, hvad du sige vil, Rubek,
så –

(standser da hun får øje på Irene.)

Å undskyld, – du har nok gjort bekendtskab,
mærker jeg.

Professor Rubek

(kort).

Fornyet bekendtskab.

(står op.)

Hvad var det så, du vilde mig?

Fru Maja

Det var bare det, jeg vilde sige dig, – at *du*
får gøre, som du selv vil, – men *jeg* rejser ikke
med dig på dette her ækle dampskibet.

Professor Rubek.

Hvorfor ikke det?

Fru Maja.

Nej, for jeg vil op på fjeldet og i skogene, – vil jeg.

(indsmigrende.)

Å, du må la' mig få lov til det, Rubek! – Jeg skal være så snil, så snil bagefter!

Professor Rubek.

Hvem er det, som har sat dig på de tanker?

Fru Maja.

Det er *han*. Den fæle bjørnedræberen. Å du kan ikke forestille dig alt det vidunderlige, han fortæller om fjeldet. Og om livet deroppe! Stygt, fælt, skrækkelig afskyeligt er det meste af det, han lyver sammen –. Ja for jeg tror næsten, at han lyver. Men så vidunderlig dragende er det alligevel. Å må jeg få lov til at rejse med ham? Bare for at jeg kan få se, om det er sandt, han siger, skønner du. Må jeg det, Rubek?

Professor Rubek.

Ja, det må du så gerne for mig. Rejs du bare op mellem fjeldene – så langt og så længe, som du selv vil. Jeg rejser måske samme vej som du.

Fru Maja

(hurtigt.)

Nej, nej, nej, det behøver du jo slet ikke! For *min* skyld ikke!

Professor Rubek.

Jeg vil tilfjelds. Har bestemt mig til det nu.

Fru Maja.

Å tak, tak! Må jeg fortælle det til bjørnedræberen straks?

Professor Rubek.

Fortæl du til bjørnedræberen alt, hvad du lyster.

Fru Maja.

Å tak, tak, tak!

(vil gribe hans hånd; han afværger det.)

Å nej, – hvor du er sød og snil idag, Rubek!

(hun løber ind i hotellet.)

(I det samme åbnes døren til pavillonen sagte og lydløst på klem.

Diakonissen står spejdende på vagt indenfor i døråbningen. Ingen ser hende.)

Professor Rubek

(bestemt, vender sig til Irene).

Træffes vi altså deroppe?

Irene

(rejser sig langsomt).

Ja, vi træffes visselig. – Jeg har ledt så længe efter dig.

Professor Rubek.

Hvad tid begyndte du at lede efter mig, Irene?

Irene

(med et drag af spøgende bitterhed).

Fra den tid det gik op for mig, at jeg havde givet dig noget nok så umisteligt, Arnold. Noget, som en aldrig burde skille sig ved.

Professor Rubek

(bøjer hodet).

Ja, det er så nagende sandt. Du gav mig tre-fire af din ungdoms år.

Irene.

Mere, mere end *det*, gav jeg dig. Jeg ødeland, – som jeg dengang var.

Professor Rubek.

Ja, ødsel var du, Irene. Du gav mig hele din nøgne dejlighed –

Irene.

– til beskuelse –

Professor Rubek.

– og til forherligelse –

Irene.

Ja, til forherligelse for dig selv. – Og for barnet.

Professor Rubek.

For dig også, Irene.

Irene.

Men den dyreste gave har du glemt.

Professor Rubek.

Den dyreste –? Hvilken gave var *det*?

Irene.

Jeg gav dig min unge, levende sjæl. Så stod
jeg der og var tom indvendig. – Sjælløs.

(ser stift stirrende på ham.)

Det var *det*, jeg døde af, Arnold.

(Diakonissen åbner døren helt og gør plads for hende.)

(Hun går ind i pavillonen.)

Professor Rubek

(står og ser efter hende; så hvisker han):

Irene!

ANDEN AKT.

(Oppe ved et højfjeldssanatorium. Landskabet strækker sig som en træløs, umådelig vidde indover imod et langt fjeldvand. På den anden side af vandet stiger en række af højfjeldstinder med blånende sne i kløfterne. I forgrunden til venstre risler en bæk i delte striber nedover en brat fjeldvæg og flyder derfra i jævnt løb over vidden ud til højre. Kratskog, planter og stene langs bækkeløbet. I forgrunden til højre en bakke med en stenbænk oppe på højden. Det er en sommereftermiddag hen imod solnedgang.)

(I frastand inde på vidden hinsides bækken leger og danser en flok syngende småbørn. De er dels byklædte dels i folkedragter. Glad latter høres dæmpet under det følgende.)

(Professor Rubek sidder oppe på bænken med et plæd over skulderen og ser ned på børnenes leg.)

(Lidt efter kommer fru Maja frem mellem nogle busker på vidden til venstre i mellemgrunden og spejder udover med hånden skyggende for øjnene. Hun bærer en flad turisthue, kort, ophæftet skørt, som kun rækker til midt på læggen, og høje, solide snørestøvler. I hånden har hun en lang springstav.)

Fru Maja

(får omsider øje på professor Rubek og råber).

Halloj!

(Hun går fremover vidden, springer ved hjælp af staven over bækkeløbet og stiger op ad bakken.)

Fru Maja

(pustende).

Å hvor jeg har rendt og ledt efter dig, Rubek.

Professor Rubek

(nikker ligegyldig og spørger):

Kommer du nede fra sanatoriet?

Fru Maja

Ja, nu sidst kommer jeg ud fra det flueskabet.

Professor Rubek

(ser lidt hen på hende).

Du var ikke ved middagsbordet, la' jeg mærke til.

Fru Maja

Nej, vi holdt vor middag under åben himmel, vi to.

Professor Rubek

"Vi to"? Hvad er det for nogen to?

Fru Maja.

Jeg – og så denne fæle bjørnedræberen, vel.

Professor Rubek.

Nå så, han.

Fru Maja.

Ja. Og imorgen tidlig, så skal vi ud igen.

Professor Rubek.

Efter bjørn?

Fru Maja.

Ja. Ud og dræbe bamsen.

Professor Rubek.

Har I fundet spor af nogen?

Fru Maja

(overlegent).

Der findes da ikke bjørn her oppe på nøgne fjeldet, véd jeg.

Professor Rubek.

Hvor da?

Fru Maja.

Dybt under. Nede i lierne; i tykkeste skogen.

Hvor det er rent ufremkommeligt for almindelige byfolk –

Professor Rubek.

Og der skal I to ned imorgen?

Fru Maja

(kaster sig ned i lyngen).

Ja, vi har aftalt det. – Eller måske vi ta'r afsted allerede iaften. – Hvis ikke du har noget imod det da?

Professor Rubek.

Jeg? Nej det være så langt fra –

Fru Maja

(hurtigt).

Lars følger forresten med; naturligvis. – Med kobbelet.

Professor Rubek.

Jeg har sletikke erkendigt mig om herr Lars
og hans kobbøl.

(afbrydende.)

Men vil du ikke heller sætte dig ordentligt her
på bænken?

Fru Maja

(døsig).

Nej tak. Jeg ligger så dejligt i den bløde lyngen.

Professor Rubek.

Jeg kan se på dig, at du er træt.

Fru Maja

(gisper).

Tror næsten, jeg begynder at bli' det.

Professor Rubek.

Det kommer først bagefter, det. Når spæn-
dingen er over –

Fru Maja

(i søvrig tone).

Ja. Jeg vil ligge og lukke øjnene.

(Kort ophold.)

Fru Maja

(pludselig utålmodig).

Uh, Rubek, – at du kan holde ud at sidde og
høre på de ungeres skral! Og så se på alle de
bukkespring, de gør!

Professor Rubek.

Der er noget harmonisk, – næsten som musik,
– i de bevægelser – en gang imellem. Midt i alt
det klodsede. Og de enkelte gange er det morsomt
at sidde og passe på – når de kommer.

Fru Maja

(ler lidt hånligt).

Ja, du er nu evig og altid kunstner, du.

Professor Rubek.

Vilde gerne vedbli' at være det.

Fru Maja

(drejer sig om på siden, så hun vender ryggen til ham).

Han er ikke spor af kunstner, han.

Professor Rubek

(opmærksom).

Hvem er det, som ikke er kunstner?

Fru Maja

(atter i søvnig tone).

Han, den anden, vel.

Professor Rubek.

Bjørneskytten, mener du?

Fru Maja.

Ja. Ikke spor af kunstner er han. Ikke spor?

Professor Rubek

(smiler).

Nej, det tror jeg, du har så grundig ret i.

Fru Maja

(heftig, uden at røre sig).

Og så styg, som han er!

(rykker en tot lyng op og kaster det fra sig.)

Så styg, så styg! Isch!

Professor Rubek.

Er det derfor du så trøstig lægger i vej med ham – ude i vildmarkerne?

Fru Maja

(kort).

Det véd jeg ikke.

(vender sig imod ham.)

Du er også styg, Rubek.

Professor Rubek.

Opdager du først det nu?

Fru Maja.

Nej, jeg har set det længe.

Professor Rubek

(trækker på skuldrene).

Man ældes. Man ældes, fru Maja.

Fru Maja.

Det er sletikke den slags, jeg mener. Men du har fået noget så træt, så opgivet i øjekastet –

Når du sådan nådigst skotter hen til mig – en gang imellem.

Professor Rubek.

Synes du, du har mærket det?

Fru Maja

(nikker).

Lidt efter lidt har du fået dette her onde i øjnene. Det er næsten som om du gik og la' lumske anslag op imod mig.

Professor Rubek.

Så?

(venlig, men alvorlig.)

Kom her og sæt dig hos mig, Maja. Så skal vi snakke lidt sammen.

Fru Maja

(hæver sig halvt ivejret).

Må jeg få lov til at sidde på dit knæ da? Ligesom i de første årene?

Professor Rubek.

Nej, det må du ikke. For folk kan se os nede fra hotellet.

(flytter sig lidt.)

Men du kan få sidde her på bænken – ved siden af mig.

Fru Maja.

Nej tak; så blir jeg heller liggende, hvor jeg ligger. Jeg kan godt høre her.

(ser spørgende på ham.)

Nå, hvad var det så for noget, du vilde snakke om?

Professor Rubek

(begynder langsomt).

Hvorfor, tror du, det egentlig var, jeg gik ind på, at vi skulde gøre denne sommerrejsen?

Fru Maja.

Jah, – du påstod jo rigtignok blandt andet, at jeg vilde ha' så urimelig godt af det. Men –

Professor Rubek.

Men –?

Fru Maja.

Men nu tror jeg ikke længer en snus på, at det var derfor –

Professor Rubek.

Og hvorfor da, tror du nu?

Fru Maja.

Nu tror jeg, at det var for denne blege damens skyld.

Professor Rubek.

For fru von Satows –!

Fru Maja.

Ja hun, som hænger i hælene på os. I går aftes dukked hun jo op her også.

Professor Rubek.

Men hvad i al verden –!

Fru Maja.

Nå, du har jo kendt hende så inderlig godt. Længe før du kendte *mig*.

Professor Rubek.

Havde glemt hende igen også, – længe før jeg kendte dig.

Fru Maja

(sætter sig oprejst).

Kan du glemme så let, du, Rubek?

Professor Rubek

(kort).

Ja, så overmåde let.

(tilføjer barskt).

Når jeg *vil* glemme.

Fru Maja.

En kvinde, som har stået model for dig også?

Professor Rubek

(afvisende).

Når jeg ikke har brug for hende længer, så –

Fru Maja.

En, som har klædt sig helt af for dig?

Professor Rubek.

Betyder ingenting. Ikke for os kunstnere.

(slår om i en anden tone.)

Og så, hvorledes, – om jeg tør spørge, – skulde jeg kunne ane, at hun var her i landet?

Fru Maja.

Å du kunde jo ha' læst hendes navn på en badeliste. I en af vore aviser.

Professor Rubek.

Ja men jeg kendte jo sletikke det navn, hun nu gi'r sig. Havde aldrig hørt tale om nogen herr von Satow.

Fru Maja

(anstiller sig træt).

Nå Herregud, så var det vel af en anden grund, at du endelig vilde rejse da.

Professor Rubek

(alvorlig).

Ja, Maja, – det var af en anden grund. Af en helt anden. Og det er *det*, vi da engang må komme til at udtale os om.

Fru Maja

(med et undertrykt latteranfald).

Jøss', hvor højtidelig du ser ud!

Professor Rubek

(mistroisk forskende).

Ja kanske lidt mere højtidelig, end nødvendigt er.

Fru Maja.

Hvorledes –?

Professor Rubek.

Og godt og vel er jo *det*, for os begge.

Fru Maja.

Du begynder at gøre mig nysgærrig, Rubek.

Professor Rubek.

Bare nysgærrig? Ikke en smule urolig?

Fru Maja

(ryster på hodet).

Ikke spor.

Professor Rubek.

Godt. Så hør da her. – Du sa' den dagen dernede ved badet, at du syntes jeg var ble't så nervøs i den senere tid –

Fru Maja.

Ja det er du da virkelig også.

Professor Rubek.

Og hvad tror du årsagen kan være til *det*?

Fru Maja.

Hvor kan jeg vide –?

(raskt.)

Du er kanske ble't ked af dette evige samliv med mig.

Professor Rubek.

Evige –? Sig lige så godt: evindelige.

Fru Maja.

Daglige samliv da. Vi har jo nu gået dernede, vi to enlige mennesker, i samfulde fire-fem år og næsten ikke været en time fra hinanden. – Vi to ganske alene.

Professor Rubek

(interesseret).

Nå ja? Og så –?

Fru Maja

(lidt trykket).

Du er jo ingen selskabsmand, Rubek. Går helst så'n for dig selv og tumler med dit eget. Og jeg kan jo ikke tale ordentlig med dig om *dine* sager. Om alt dette med kunst og sligt noget –

(slår ud med hånden.)

Og bryr mig, ved gud, ikke stort om det heller!

Professor Rubek.

Nå ja-ja; derfor så sidder vi jo mest ved kaminen og prater om *dine* sager.

Fru Maja.

Å Herregud, – jeg har ingen sager at prate om,

Professor Rubek.

Nå, det er småting kanske. Men tiden går i alt fald for os på *den* måde også, Maja.

Fru Maja.

Ja, det har du ret i. Tiden går. Den holder på at gå fra dig, Rubek! – Og det er vel egentlig *det*, som gør dig så urolig –

Professor Rubek

(nikker hæftigt).

Og så hvileløs!

(vrider sig på bænken).

Nej, jeg holder snart ikke dette fattige liv ud længer!

Fru Maja

(rejser sig og står en liden stund og ser på ham).

Vil du være kvit mig, så sig bare til.

Professor Rubek

Hvad er det nu igen for talemåder? Være kvit dig?

Fru Maja

Ja hvis du vil være af med mig, så skal du sige det lige ud. Og så skal jeg gå straks på timen.

Professor Rubek

(smiler næsten umærkeligt).

Skal dette betyde en trusel, Maja?

Fru Maja

Det, jeg sa', kan så visst ikke være nogen trusel for dig.

Professor Rubek

(rejser sig).

Nej, du har egentlig ret i det.

(tilføjer lidt efter:)

Du og jeg kan umulig bli' ved at leve så'n sammen –

Fru Maja

Nå altså –!

Professor Rubek

Ikke noget altså.

(med eftertryk på ordene.)

Fordi om vi to ikke kan bli' ved at leve sammen *alene*, – så behøver vi jo ikke at skilles for *det*.

Fru Maja

(smiler hånligt).

Bare separeres en liden smule, mener du?

Professor Rubek

(ryster på hodet).

Behøves heller ikke.

Fru Maja

Nå da? Ryk ud med hvad du vil gøre med mig.

Professor Rubek

(noget usikker).

Hvad jeg nu føler så levende – og så pinligt – at jeg trænger til, det er at eje en omkring mig, som stod mig rigtig inderlig nær –

Fru Maja

(afbryder ham i spænding).

Gør ikke jeg det, Rubek?

Professor Rubek

(afvisende).

Ikke sådan at forstå. Jeg måtte ha' samliv med et andet menneske, der ligesom kunde udfylde mig, – fuldstændiggøre mig, – være *et* med mig i al min gerning.

Fru Maja

(langsomt).

Ja i så'ne svære ting vilde jo ikke jeg kunne tjene dig.

Professor Rubek.

Å nej, det vilde du nok pent la' være, Maja.

Fru Maja

(udbryder).

Og jeg havde, ved Gud, heller ikke nogen lyst til det, du!

Professor Rubek.

Véd det så såre godt. – Og det var jo heller ikke med nogen slig livshjælp for øje, at jeg knytted dig til mig.

Fru Maja

(iagttaget ham).

Jeg kan se på dig, at du står og tænker på en anden en.

Professor Rubek.

Så? Jeg har ellers ikke mærket, at du var tankelæser. Men du kan altså se *det*?

Fru Maja.

Ja, jeg kan. Å, jeg kender dig så godt, så godt, Rubek!

Professor Rubek.

Så kan du kanske også se, *hvem* det er, jeg tænker på?

Fru Maja.

Ja, det kan jeg da rigtignok.

Professor Rubek.

Nå? Vær af den godhed –?

Fru Maja.

Du står og tænker på denne – denne modellen,
som du engang har brugt til at –
(*slipper pludselig tanketråden.*)
Véd du, at folk nede i hotellet tror hun er gal?

Professor Rubek.

Så? Og hvad tror folk nede i hotellet om dig
og bjørnedræberen da?

Fru Maja.

Det kommer jo ikke sagen ved.
(*fortsætter, hvor hun før slap.*)
Men det var denne her blege damen, som du
stod og tænkte på.

Professor Rubek

(*frejdig.*)
Just netop på hende. – Da jeg ikke længer
havde brug for hende –. Og da hun desuden rejste
fra mig, – forsvandt – sådan uden videre –

Fru Maja.

Så tog du imod mig som en slags nødsstilling
kanske?

Professor Rubek

(*hensynsløser.*)
Noget sådant, oprigtig talt, lille Maja. Jeg
havde da i et år eller halvandet gået der ensom og
grublende, og lagt den sidste – den aller sidste hånd
på mit værk. "Opstandelsens dag" gik ud over ver-
den og bragte mig ry – og al anden herlighed for-
resten.

(*varmere.*)

Men jeg elskede ikke mit eget værk længer.
Menneskenes blomster og virak kunde gerne jaget
mig kvalmende og fortvilet ind i de tykkeste skoge.
(*ser på hende.*)

Du, som jo er tankelæser, – kan du gætte,
hvad der så faldt mig ind?

Fru Maja

(*henkastende.*)
Ja det faldt dig ind at lave portrætbyster af
herrer og damer.

Professor Rubek

(nikker).

Efter bestilling, ja. Med dyrefjæs bag maskerne.

Det fik de gratis; på købet, forstår du.

(smilende.)

Men det var nu ikke egentlig *det*, jeg nærmest mente.

Fru Maja.

Hvad da?

Professor Rubek

(atter alvorlig).

Det var *det*, at hele dette her med kunstnerkald og med kunstnergerning – og sligt noget, – det begyndte at forekomme mig som noget så tomt og hult og intetsigende igrunden.

Fru Maja.

Hvad vilde du da sætte i stedet?

Professor Rubek.

Livet, Maja.

Fru Maja.

Livet?

Professor Rubek.

Ja, er da ikke livet i solskin og skønhed noget ganske anderledes værdifuldt end det, at gå her til sine dages ende i et råt, fugtigt hul og mase sig dødsens træt med lerklumper og stenblokke?

Fru Maja

(med et lidet suk.)

Jo, det har jeg rigtignok altid syntes.

Professor Rubek.

Og så var jeg jo ble't rig nok til at leve i overflod og i ørkesløst dirrende sollys. Kunde la' bygge for mig både villaen ved Taunitzer See og palæet i hovedstaden. Og alt det øvrige for resten.

Fru Maja

(slår ind i hans tone).

Og så til syvende og sidst havde du råd til at forskaffe dig mig også. Og gav mig lov til at bruge af alle dine skatte.

Professor Rubek

(spøger bortledende).

Loved jeg dig ikke at ta' dig med mig op på et højt berg og vise dig al verdens herlighed?

Fru Maja

(med et sagtmodigt udtryk).

Du har måske ta'et mig med dig op på et nok så højt berg, Rubek, – men du har ikke vist mig al verdens herlighed.

Professor Rubek

(ler irriteret).

Hvor du er uforstående, Maja! Så rent uforstående!

(udbryder hæftigt.)

Men véd du, hvad det mest forvilede er? Kan du ane det?

Fru Maja

(i stille trods).

Ja, det er vel *det*, at du gik hen og tog mig med dig – for hele livet.

Professor Rubek

Jeg vilde ikke udtrykke mig med så hjerteløse ord.

Fru Maja

Men meningen er visst lige så hjerteløs.

Professor Rubek

Du har ikke noget rigtig klart begreb om, hvorledes en kunstnernatur ser ud indvendig.

Fru Maja

(smiler og ryster på hodet).

Herregud, jeg har ikke engang begreb om, hvorledes jeg selv ser ud indvendig.

Professor Rubek

(vedbliver uforstyrret).

Jeg lever så ilsomt, Maja. Vi lever så, vi kunstnere. Jeg for min part har gennemlevet et helt livsløb i de få år vi to har kendt hinanden. Jeg er kommet til at se, at det slet ikke ligger for mig at søge lykken i ørkesløs nydelse. Livet ligger ikke sådan til rette for mig og mine lige. Jeg må bli' ved at virke, – skabe værk på værk, – lige indtil min sidste dag.

(med overvindelse.)

Derfor er det, at jeg ikke længer kan komme ud af det med dig, Maja. – Ikke længer med dig alene.

Fru Maja

(rolig).

Vil det med rene, simple ord sige, at du er ble't ked af mig?

Professor Rubek

(bruser ud).

Ja det vil det sige! Jeg er ble't ked, – uudholdelig ked og træt og slap af samlivet med dig. Nu véd du det.

(fatter sig.)

Det er stygge, hårde ord, jeg siger dig. Jeg føler det så godt selv. Og du har ingenting forskyldt i det stykke; – det erkender jeg villigt. Det er ene og alene mig, som nu igen har undergået en omvæltning –

(halvt hen for sig.)

– en opvågning til mit egentlige liv.

Fru Maja

(følger uvilkårlig hænderne).

Men hvorfor i al verden kan vi så ikke gå fra hinanden da?

Professor Rubek

(ser forbauset på hende).

Kunde du ville det?

Fru Maja

(rykker på skuldren).

Jah, – hvis der ikke er andet for, så –

Professor Rubek

(ivrig).

Men der er andet for. Der er en udvej –

Fru Maja

(løfter pegefingeren).

Nu tænker du på den blege damen igen!

Professor Rubek.

Ja, ærligt talt, så må jeg uafsladelig tænke på hende. Lige siden jeg traf hende påny.

(et skridt nærmere.)

For nu vil jeg betro dig noget, Maja.

Fru Maja.

Nå?

Professor Rubek

(banker sig på brystet).

Her inde, ser du, – her har jeg et bitte lidet dirkefrit skrin. Og i det skrinet ligger alle mine billedsyner forvaret. Men da hun rejste så sporløst væk, så gik skrinet i baglås. Og hun havde nøglen, – og den tog hun med sig. – Du, lille Maja, du havde ingen nøgle, du. Derfor ligger det altsammen ubrugt derinde. Og årene går! Ikke muligt for mig at komme til skatten.

Fru Maja

(kæmper med et underfundigt smil).

Så få hende til at lukke op for dig igen –

Professor Rubek

(uforstående).

Maja –?

Fru Maja.

– for nu er hun her jo. Og det er vel sagtens for dette skrinets skyld, at hun er kommet.

Professor Rubek.

Ikke med et ord har jeg rørt ved de ting for hende!

Fru Maja

(ser uskyldig på ham).

Men, snille Rubek, – er det da værdt at gøre al den opstyr og alle disse her ophævelser for noget, som er en så ganske ligefrem sag?

Professor Rubek.

Synes du, at dette her er så ganske ligefrem?

Fru Maja.

Ja det synes jeg da rigtignok. Slut du dig bare til den, du mest behøver.

(nikker til ham.)

Jeg skal nok altid vide at finde mig en plads.

Professor Rubek.

Hvor, mener du?

Fru Maja

(sorgløst, undvigende).

Nå, – jeg kan jo bare flytte ud på villaen, hvis det blir nødvendigt. Men det blir det ikke.

For inde i byen, – i hele vort store hus, må der da vel – med lidt god vilje – kunne bli' rum til tre.

Professor Rubek

(usikker).

Og tror du, at *det* vil kunne gå i længden?

Fru Maja

(i en let tone).

Herregud, – går det ikke, så går det ikke.

Der er ikke noget at snakke om den ting.

Professor Rubek.

Og hvad gør vi så, Maja, – hvis det nu *ikke* går?

Fru Maja

(ubekymret).

Så går vi to simpelt hen af vejen for hinanden. Helt væk. Jeg finder mig altid noget nyt et steds i verden. Noget frit! Frit! Frit! – Det har ingen nød med *det*, professor Rubek!

(peger pludselig ud til højre.)

Se *der!* Der har vi hende.

Professor Rubek

(vender sig).

Hvor?

Fru Maja.

Ude på sletten. Skridende – som en marmorstøtte. Hun kommer hidover.

Professor Rubek

(står og stirrer med hånden over øjnene).

Ser hun ikke ud som den levendegjorte opstandelse?

(hen for sig.)

Og hende kunde jeg flytte –. Og stille hen i skyggen! Omskabe hende –. Å jeg dåre!

Fru Maja

Hvad skal *det* sigte til?

Professor Rubek

(afværgende).

Ingen ting. Ikke noget, som *du* vil kunne forstå.

(Irene kommer fra højre frem over vidden. De legende børn har allerede tidligere fået øje på hende og er løbne hende imøde. Nu er hun omringet af børneflokken; nogle synes frejdige og tillidsfulde, andre sky og ængstelige. Hun taler sagte til dem og betyder dem, at de skal gå ned til sanatoriet; hun selv vil hvile sig lidt ved bækken. Børnene løber ned over skråningen til venstre i mellemgrunden. Irene går hen til bergvæggen og lader vandstrålerne risle kølende over sine hænder.)

Fru Maja

(dæmpet).

Gå ned og tal med hende på tomands hånd, Rubek.

Professor Rubek

Og hvor går *du* hen imens?

Fru Maja

(ser betydningsfuldt på ham).

Jeg går mine egne veje herefterdags.

(Hun går nedover bakken og svinger sig ved springstaven over bække-løbet. Ved Irene standser hun.)

Fru Maja

Professor Rubek står der oppe og venter på Dem, frue.

Irene.

Hvad vil han?

Fru Maja.

Han vil få Dem til at hjælpe sig med et skrin, som er gået i baglås for ham.

Irene.

Kan jeg hjælpe med det?

Fru Maja.

Han mener, De er den eneste, som kan.

Irene.

Så får jeg prøve da.

Fru Maja.

Det må De endelig gøre, frue.

(Hun går ned over vejen til sanatoriet.)

(Lidt efter stiger professor Rubek ned til Irene, dog således, at de har bækken imellem sig.)

Irene

(efter et lidet ophold).

Hun, den anden, sa', at du har ventet på mig.

Professor Rubek.

Jeg har ventet på dig år efter år, – uden selv at forstå det.

Irene.

Kunde ikke komme til dig, Arnold. Lå jo dernede og sov den lange, dybe, drømmefyldte søvn.

Professor Rubek.

Å men nu er du vågnet, Irene!

Irene

(ryster på hodet).

Jeg har den tunge, dybe søvn i øjnene endnu.

Professor Rubek.

Du skal se, det vil dages og lysne for os begge.

Irene.

Tro aldrig det.

Professor Rubek

(indtrængende).

Det tror jeg! Og det véd jeg! Nu, da jeg har fundet dig igen –

Irene.

Opstanden.

Professor Rubek.

Forklaret!

Irene.

Bare opstanden, Arnold. Men ikke forklaret.

(Han ballancerer på stenene under vandfaldet over til hende.)

Professor Rubek.

Hvor har du været henne hele dagen, Irene?

Irene

(*peger ud*).

Langt, langt inde på de store dødsmarker –

Professor Rubek

(*afledende*).

Du har ikke din – din veninde med dig i dag,
ser jeg.

Irene

(*smiler*).

Min veninde holder godt øje med mig alligevel.

Professor Rubek.

Kan hun det?

Irene

(*skotter omkring sig*).

Du kan tro, hun kan. Hvor jeg så står og
går. Taber mig aldrig af syne –

(*hvisker*.)

Indtil jeg en skøn solskinsmorgen dræber hende.

Professor Rubek.

Vilde du det?

Irene.

Så inderlig gerne. Ifald jeg bare kunde komme til.

Professor Rubek.

Hvorfor vilde du?

Irene.

Fordi hun går og øver trolddomskunster.

(*hemmelighedsfuldt*.)

Tænk dig, Arnold, – hun har skabt sig om
til min skygge.

Professor Rubek

(*søger at berolige hende*).

Nå, nå, nå, – en skygge må vi jo alle ha'.

Irene.

Jeg er min egen skygge.

(*udbrydende*.)

Forstår du da ikke det!

Professor Rubek

(tungt).

Jo, jo, Irene, – jeg forstår det nok.

(Han sætter sig på en sten ved bækken. Hun står bag ved ham, lænet mod fjældvæggen.)

Irene

(lidt efter).

Hvorfor sidder du der og vender øjnene fra mig?

Professor Rubek

(sagte, ryster på hodet).

Tør ikke, – tør ikke se på dig.

Irene.

Hvorfor tør du ikke det mere nu?

Professor Rubek.

Du har en skygge, som piner dig. Og jeg har min tyngende samvittighed.

Irene

(med et glad befriende skrig).

Endelig!

Professor Rubek

(springer op).

Irene, – hvad er det!

Irene

(afværgende imod ham).

Bare rolig, rolig, rolig!

(ånder tungt og siger ligesom lettet fra en byrde.)

Se så. Nu slap de mig. For denne gang. –

Nu kan vi sætte os og tale sammen som før – i livet.

Professor Rubek.

Å, om vi så sandt kunde tale som før.

Irene.

Sæt dig der, hvor du sad. Så sætter jeg mig her hos dig.

(Han sætter sig ned igen. Hun sætter sig på en anden sten lige i nærheden.)

Irene

(efter en liden taushed).

Nu er jeg kommen tilbage til dig fra de fjerneste riger, Arnold.

Professor Rubek.

Ja visselig fra en endeløs lang rejse.

Irene.

Kommet hjem til min hersker og herre –

Professor Rubek.

Til vort; – til vort eget, Irene.

Irene.

Har du hver eneste dag ventet på mig?

Professor Rubek.

Hvor turde jeg vente?

Irene

(med et sideblik).

Nej, du turde vel ikke det. For du forstod jo ingenting.

Professor Rubek.

Var det virkelig ikke for en andens skyld, at du sådan med én gang blev borte?

Irene.

Kunde ikke det godt være for *din* skyld, Arnold?

Professor Rubek

(ser uviss på hende).

Men jeg forstår dig ikke –?

Irene.

Da jeg havde tjent dig med min sjæl og med mit legeme, – og billedstøtten stod færdig, – vort barn, som du kaldte den, – da lagde jeg for din fod det dyreste offer – ved at udslette mig selv for alle tider.

Professor Rubek

(sænker hodet).

Og lægge mit liv øde.

Irene

(blusser pludselig op).

Just *det* var det jeg vilde. Aldrig, aldrig skulde du få skabe noget mere, – efter at du havde skabt dette vort eneste barn.

Professor Rubek.

Var der skinsyge i dine tanker dengang?

Irene

(koldt).

Jeg tror, det nærmest var had.

Professor Rubek.

Had? Had til mig!

Irene

(atter hæftig).

Ja, til dig, – til kunstneren, som så helt sorgløs og ubekymret tog et blodvarmt legeme, et ungt menneskeliv, og sled sjælen ud af det, – fordi du havde brug for det til at skabe et kunstværk.

Professor Rubek.

Og det kan *du* sige, – du, som med tindrende lyst og med høj-helligt begær var med i mit arbejde? I dette arbejde, som vi to hver morgen samledes om, som til en andagt.

Irene

(koldt, som før).

Jeg vil sige dig én ting, Arnold.

Professor Rubek.

Nu?

Irene.

Aldrig har jeg elsket din kunst, før jeg mødte dig. – Og ikke siden heller.

Professor Rubek.

Men kunstneren, Irene?

Irene.

Kunstneren hader jeg.

Professor Rubek.

Kunstneren i mig også?

Irene.

Mest i dig. Når jeg klædte mig helt af og stod der for dig, da hadede jeg dig, Arnold –

Professor Rubek

(hæftig).

Det gjorde du ikke, Irene! Det er ikke sandt!

Irene.

Jeg hadede dig, fordi du kunde stå der så uberørt –

Professor Rubek

(*ler*).

Uberørt? Tror du?

Irene.

– eller så tirrende behersket da. Og fordi du var kunstner, bare kunstner, – ikke mand!

(*slår over i en varm, inderlig tone.*)

Men denne støtte i det våde, levende ler, *den* elsked jeg – alt efter som der steg frem et sjælfuldt menneskebarn af disse rå, uformelige masser, – for *den* var *vor* skabning, *vort* barn. Mit og dit.

Professor Rubek

(*tungt*).

Det var den i ånd og sandhed.

Irene.

Ser du, Arnold, – det er for dette vort barns skyld, at jeg har taget mig for at gøre denne lange pilegrimsgang.

Professor Rubek

(*pludselig opmærksom*).

For marmorbilledets –?

Irene.

Kald det, hvad du vil. Jeg kalder det vort barn.

Professor Rubek

(*urolig*).

Og nu vil du se det? Færdigt? I marmor, som du altid syntes var så koldt?

(*ivrig*).

Du véd måske ikke, at det står opstillet i et stort musæum etsteds – langt ude i verden?

Irene.

Jeg har hørt som et sagn om det.

Professor Rubek

Og musæer var dig jo altid en afsky. Du kaldte dem for gravhvælvinger –

Irene.

Jeg vil gøre en valfart did, hvor min sjæl og min sjæls barn ligger begravet.

Professor Rubek

(i angst og uro).

Du må aldrig se det billede mere! Hører du, Irene! Jeg bønfalder dig –! Aldrig, aldrig se det mere!

Irene.

Tror du måske, jeg vilde dø en gang til af det?

Professor Rubek

(knuger hænderne).

A jeg véd ikke selv, hvad jeg tror. – Men hvor kunde jeg også tænke mig, at du vilde fæste dig så uløseligt til dette billede? Du, som gik fra mig – før det var fuldbåret.

Irene.

Det var fuldbåret. Derfor kunde jeg gå fra dig. Og la' dig alene.

Professor Rubek

(sidder med albuerne på knæerne og vugger hodet, med hænderne for øjnene).

Det var ikke hvad det senere hen blev til.

Irene

(griber stille og lynsnar en tynd, spids kniv halvt frem fra brystet og spørger hæst hviskende).

Arnold, – har du gjort noget ondt ved vort barn?

Professor Rubek

(undvigende).

Noget ondt? – Jeg kan jo ikke så bestemt afgøre, hvad du vil kalde det.

Irene

(åndeløs).

Sig mig straks, hvad du har gjort ved barnet!

Professor Rubek

Jeg skal sige dig det, hvis du vil sidde og høre rolig efter hvad jeg siger.

Irene

(gemmer kniven).

Jeg skal høre så rolig, som en mor kan når hun –

Professor Rubek

(*afbryder*).

Og så skal du ikke se på mig, mens jeg fortæller.

Irene

(*flytter sig hen på en sten bag hans ryg*).

Her sætter jeg mig bag ved dig. – Fortæl så.

Professor Rubek

(*tager hænderne fra øjnene og ser hen for sig*).

Da jeg havde fundet dig, vidste jeg straks, hvorledes jeg skulde bruge dig til mit livsværk.

Irene.

"Opstandelsens dag" kaldte du dit livsværk. – Jeg kalder det "vort barn".

Professor Rubek.

Jeg var ung dengang. Uden al livserfaring. Opstandelsen, syntes jeg, måtte skildres skønnest og allerdejlignest som en ung, uberørt kvinde, – uden et jordlivs oplevelser, – og som vågner til lys og herlighed uden at ha' noget stygt og urent at skille sig af med.

Irene

(*hurtigt*).

Ja, – og således står jeg jo nu der i vort værk?

Professor Rubek

(*nøgende*).

Ikke egentlig ganske således, Irene.

Irene

(*i stigende spænding*).

Ikke ganske –? Står jeg ikke således, som jeg stod for dig?

Professor Rubek

(*uden at svare*).

Jeg blev verdensklog i de årene, som fulgte efter, Irene. "Opstandelsens dag" blev noget mere og noget – noget mere mangfoldigt i min forestilling. Den lille runde plint, hvor dit billede stod rankt og ensomt, – den gav ikke længer rum for alt det, jeg nu vilde digte til –

Irene

(*famler efter kniven men lader være*).

Hvad digtede du så til? Sig det!

Professor Rubek.

Jeg digted *det* til, som jeg rundt omkring mig i verden så med mine øjne. Jeg måtte ha' det med. Kunde ikke andet, Irene. Plinten vided jeg ud – så den blev stor og rummelig. Og på den lagde jeg et stykke af den buede, bristende jord. Og op af jordrevnerne vrimler der nu mennesker med dulgte dyreansigter. Kvinder og mænd, – slig som jeg kendte dem ude fra livet.

Irene

(i åndeløs forventning).

Men midt i mylderet står den unge kvinde med lysglæden over sig? – Gør jeg ikke det, Arnold?

Professor Rubek

(undvigende).

Ikke ganske i midten. Jeg måtte desværre rykke den statuen noget tilbage. For helhedsvirkningens skyld, forstår du. Den vilde ellers domineret altfor meget.

Irene.

Men lysglædens forklarelse stråler over mit ansigt fremdeles?

Professor Rubek.

Det gør den nok, Irene. På en måde da. Lidt afdæmpet kanske. Således, som min ændrede tanke kræved det.

Irene

(rejser sig lydløst).

Dette billede udtrykker det liv, du nu ser, Arnold.

Professor Rubek.

Ja, det gør det vel.

Irene.

Og i dette billede har du flyttet mig hen, lidt afbleget, – som en baggrundsfigur – i en gruppe. *(hun trækker kniven frem.)*

Professor Rubek.

Ikke nogen baggrundsfigur. Lad os i det højeste kalde det en mellemgrundsskikkelse, – eller sådant noget.

Irene

(hvisker hæst).

Nu har du sagt dommen over dig selv.

(vil støde til.)

Professor Rubek

(vender sig og ser op på hende).

Dommen?

Irene

(gemmer hurtig kniven og siger kvalt som i vånede):

Min hele sjæl, – du og jeg, – vi, vi, vi og
vort barn var i denne ensomme skikkelse.

Professor Rubek

(ivrig, river hatten af sig og tørrer sveddråberne af panden).

Ja men hør nu også, hvorledes jeg har stillet
mig selv hen i gruppen. Foran ved en kilde, lige
som her, sidder en skyldbetyngt mand, som ikke
kan komme helt løs fra jordskorpen. Jeg kalder
ham angeren over et forbrudt liv. Han sidder der
og dypper sine fingre i det rislende vand – for at
skylle dem rene, – og han nages og martres ved
tanken om, at det aldrig, aldrig lykkes ham. Han
når i al evighed ikke fri op til opstandelsens liv.
Blir evindeligt siddende igen i sit helvede.

Irene

(hårdt og koldt).

Digter!

Professor Rubek.

Hvorfor digter?

Irene.

Fordi du er slap og sløv og fuld af synds-
forladelse for alle dit livs gerninger og for alle dine
tanker. Du har dræbt min sjæl, – og så model-
lerer du dig selv i anger og bod og bekendelse, –
(smiler.)

– og dermed er dit regnskab opgjort, mener du.

Professor Rubek

(trodsende).

Jeg er kunstner, Irene. Og jeg skammer mig
ikke over den skrøbelighed, som måske klæber ved
mig. For jeg er *født* til kunstner, ser du. – Og
blir så aldrig andet end kunstner alligevel.

Irene

(ser på ham med et fordulgt ondt smil og siger mildt og blødt):

Digter er du, Arnold.

(stryger ham lindt over håret.)

Du kære, store, aldrende barn, – at du ikke kan se *det!*

Professor Rubek

(misfornøjet).

Hvorfor blir du ved at kalde mig digter?

Irene

(med lurende øjne).

Fordi der ligger noget undskyldende i det ord, min ven. Noget syndsforladende, – som breder en kåbe over al skrøbeligheden.

(slår pludselig om i tonen.)

Men *jeg* var et menneske – dengang! Og *jeg* havde også et liv at leve – og en menneskeskæbne at fuldbyrde. Se, alt det lod jeg ligge, – gav det hen for at gøre mig dig underdanig. – Å, det var et selvmord. En dødsens brøde imod mig selv.

(halvt hviskende.)

Og den brøde kan jeg aldrig gøre bod for.

(Hun sætter sig nær ham ved bækken, passer ubemærket på ham med øjnene og plukker ligesom åndsfraværende nogle blomster af buskerne omkring dem.)

Irene

(tilsyneladende behersket).

Jeg skulde født børn til verden. Mange børn.

Rigtige børn. Ikke af dem, som gemmes i gravkælderne. *Det* havde været mit kald. Skulde aldrig ha' tjent dig, – digter.

Professor Rubek

(fortabt i erindringen).

Det var dog dejlige tider, Irene. Vidunderlig dejlige tider, – når jeg nu tænker tilbage –

Irene

(ser på ham med et blødt udtryk).

Kan du mindes et lidet ord, som du sa' – da du var færdig, – færdig med mig og med vort barn?

(nikker til ham.)

Kan du mindes det lille ord, Arnold?

Professor Rubek

(ser spørgende på hende).

Sa' jeg dengang et lidet ord, som du husker endnu?

Irene.

Ja, du gjorde det. Kan du ikke mindes det nu længer?

Professor Rubek

(ryster på hodet).

Nej, så sandelig om jeg kan. Ikke nu i øjeblikket i alt fald.

Irene.

Du tog begge mine hænder og trykked dem varmt. Og jeg stod der i åndeløs forventning. Og så sa' du: Så får du ha' så hjertelig tak da, Irene. Dette her, sa' du, har været en velsignet episode for mig.

Professor Rubek

(ser tvilende ud).

Sa' jeg episode? Jeg bruger ellers ikke det ord.

Irene.

Du sa' episode.

Professor Rubek

(med påtagen frejdighed).

Nå ja, – men i grunden var det jo også en episode.

Irene

(kort).

På *det* ord gik jeg fra dig.

Professor Rubek.

Du ta'r alle ting så smærtelig dybt, Irene.

Irene

(stryger sig over panden).

Du kan ha' ret i det. Lad os ryste det dybe og det tunge af os.

(plukker bladene af en fjeldrose og strør dem i bækken.)

Se der, Arnold. Der svømmer vore fugle.

Professor Rubek.

Hvad er det for fugle?

Irene.

Kan du ikke se det? Det er jo flamingoer.
For de er rosenrøde.

Professor Rubek.

Flamingoer svømmer ikke. De bare vader.

Irene.

Så er det ikke flamingoer da. Det er måger.

Professor Rubek.

Måger med røde næb kan det være, ja.
(*plukker brede grønne blade og kaster dem ud.*)
Nu sender jeg mine skibe ud efter dem.

Irene.

Men der skal ikke være fangstmænd ombord.

Professor Rubek.

Nej der skal ingen fangstmænd være.
(*smiler til hende.*)
Kan du huske den sommer vi sad sådan uden-
for det lille bondehuset ved Taunitzer See?

Irene

(*nikker.*)
Lørdags aftenerne, ja, – når vi var færdige med
vort arbejde for ugen –

Professor Rubek.

– og rejste ud med jernbanen. Og blev der-
ude søndagen over –

Irene

(*med et ondt, hadfyldt glimt i øjet.*)
Det var en episode, Arnold.

Professor Rubek

(*som om han ikke hører.*)
Da lod du også fugle svømme i bækken. Det
var vandliljer, som du –

Irene.

Hvide svaner var det.

Professor Rubek.

Jeg mente svaner, ja. Og jeg husker, at jeg
fæstede et stort loddent blad til en af svanerne. Det
var endda et skræppeblad –

Irene.

Så blev det til Lohengrins båd – med svanen
foran.

Professor Rubek.

Hvor glad du var i den leg, Irene.

Irene.

Vi legte den ofte om igen.

Professor Rubek.

Hver eneste lørdag, tror jeg. Hele sommeren
udover.

Irene.

Du sa', at jeg var svanen, som trak din båd.

Professor Rubek.

Sa' jeg det? Ja, det kan godt være.

(optaget af legen.)

Nej se bare, hvor mågerne svømmer nedover
elven, du.

Irene

(ler).

Og alle dine skibe strander.

Professor Rubek

(sætter mere løv i bækken).

Jeg har skibe nok i behold.

(følger løvet med øjnene, stikker flere blade ud og siger lidt efter:)

Du Irene, – jeg har købt det lille bondehuset
ved Taunitzer See.

Irene.

Har du købt det nu? Du sa' så tidt, at du
vilde købe det, hvis du havde råd til det.

Professor Rubek.

Siden fik jeg nok så god råd. Og så købte jeg det.

Irene

(skeler hen på ham).

Bor du da nu derude – i vort gamle hus?

Professor Rubek.

Nej det har jeg ladet rive ned for længe siden.

Og så har jeg bygget mig en stor, prægtig, bekvem
villa på tomten, – med park omkring. Der er det,
vi plejer –

(standser og retter udtrykket.)

– der plejer jeg holde til om sommeren –

Irene

(betvinger sig).

Så du og – og den anden holder til derude nu?

Professor Rubek

(lidt trodsende).

Ja. Når min hustru og jeg ikke er på rejser, – som nu iår.

Irene

(ser vidt frem for sig).

Dejligt, dejligt var livet ved Taunitzer See.

Professor Rubek

(ser ligesom tilbage i sig selv).

Og alligevel, Irene –

Irene

(udfylder hans tanke).

– alligevel så slap vi to al den livets dejlighed.

Professor Rubek

(sagte, indtrængende).

Kommer angeren for sent nu?

Irene

svarer ham ikke, men sidder en stund stille; så peger hun bort over vidden).

Se der, Arnold. Nu går solen under bag tinnerne. Se bare – hvor rødt den skinner på skrå hen over alle lyngtuerne derhenne.

Professor Rubek

(ser også did hen).

Det er længe siden jeg har set en solnedgang på fjeldet.

Irene.

End en solopgang da?

Professor Rubek.

En solopgang tror jeg aldrig jeg har set.

Irene

(smiler som fortabt i en erindring).

Jeg har engang set en vidunderlig dejlig solopgang.

Professor Rubek.

Har du? Hvor var det?

Irene.

Højt, højt oppe på en svimlende fjeldtop. –
Du narred mig med derop og loved, at jeg skulde
få se al verdens herlighed dersom jeg bare –
(*hun standser brat.*)

Professor Rubek.

Dersom du bare –? Nå?

Irene.

Jeg gjorde, som du sa'. Fulgte med dig op i
højden. Og der faldt jeg på mine knæ, – og tilbad
dig. Og tjente dig.
(*tier lidt; så siger hun sagte:*)
Da så jeg solopgangen.

Professor Rubek

(*afledende.*)

Kunde du ikke ha' lyst til at rejse med og bo
hos os i villaen dernede?

Irene

(*ser hånligt smilende på ham.*)

Sammen med dig – og den anden dame?

Professor Rubek

(*indtrængende.*)

Sammen med *mig* – ligesom i de skabende
dage. Lukke op alt det, som er vredet i baglås i
mig. Kunde du ikke ville det, Irene?

Irene

(*ryster på hodet.*)

Jeg har ikke nøglen til dig længer, Arnold.

Professor Rubek.

Du *har* nøglen! Ingen uden du har den!

(*trygler og beder.*)

Hjælp mig, – så jeg kan komme til at leve
livet om igen!

Irene

(*ubevægelig som før.*)

Tomme drømme. Ørkesløse – døde drømme.

Vort samliv har ingen opstandelse efter sig.

Professor Rubek

(*kort, afbrydende.*)

Så lad os bli' ved at lege da!

Irene.

Ja lege, lege, – bare lege!

(de sidder og strør løv og blomsterblade ud i bækken og lader dem svømme og sejle.)

(Op over skrænten til venstre i baggrunden kommer godsejer Ulfhøj og fru Maja i jagtudstyr. Efter dem følger tjeneren med hundekobbelet, som han fører videre ud til højre.)

Professor Rubek

(får øje på dem).

Se, der går lille Maja ud med bjørneskytten.

Irene.

Din dame, ja.

Professor Rubek.

Eller den andens.

Fru Maja

(spejder undervejs over vidden, får se de to ved bækken og råber hen).

God nat, professor! Drøm om mig. Nu går jeg ud på eventyr!

Professor Rubek

(råber tilbage).

Hvad skal det eventyr gå ud på!

Fru Maja

(kommer nærmere).

Jeg vil sætte livet i stedet for alt det andet.

Professor Rubek

(spottende).

Nej, vil du også det, lille Maja?

Fru Maja

Jaha. Og så har jeg gjort et vers, som er sådan:

(synger og jubler.)

Jeg er fri! Jeg er fri! Jeg er fri!

Mit fangenskabs liv er forbi!

Jeg er fri som en fugl! Jeg er fri!

Ja for jeg tror, jeg er vågnet nu – endelig.

Professor Rubek.

Det lader næsten så.

Fru Maja

(ånder af fuldt bryst).

Åh, – hvor guddommelig let det kendes at vågne!

Professor Rubek

God nat, fru Maja, – og lykke til –

Godsejer Ulfhejm

(råber afværgende).

Hys, hys, – lad da for fanden være med de troldmandsønskerne! Ser De ikke, vi skal ud og skyde –

Professor Rubek

Hvad bringer du mig hjem fra jagten, Maja?

Fru Maja

Du skal få en rovfugl, som du kan modellere. Jeg skal vingeskyde en til dig.

Professor Rubek

(ler spotsk og bittert).

Ja, vingeskyde – af vanvare, – det har længe været noget for dig, det.

Fru Maja

(kaster med nakken).

Å lad mig bare herefter få skøtte mig selv, så –!

(nikker og ler skælmsk.)

Farvel, – og god rolig sommernat på vidden!

Professor Rubek

(lystig).

Tak! og al landsens ulykke over både jer og jagten!

Godsejer Ulfhejm

(skoggerler).

Se *det* er et ønske, som *det skal* være!

Fru Maja

(leende).

Tak, tak, tak, professor!

(De er begge komne over den synlige del af vidden og går ud gennem krattet til højre.)

Professor Rubek

(efter et kort ophold).

Sommernat på vidden. Ja, *det* havde været livet.

Irene

(pludselig, med et vildt udtryk i øjnene).

Vil du en sommernat på vidden – med mig?

Professor Rubek

(breder armene ud).

Ja, ja, – kom!

Irene.

Du min elskede hersker og herre!

Professor Rubek.

Å Irene!

Irene

(hæst, smiler og famler ved brystet).

Det blir bare en episode –

(hurtigt, hviskende.)

Hys, – se dig ikke om, Arnold!

Professor Rubek

(ligeledes sagte).

Hvad er det?

Irene.

Et ansigt, som står og stirrer på mig.

Professor Rubek

(vender sig uvilkårligt).

Hvor?

(færer sammen.)

Ah –!

(Diakonissens hoved er kommet halvvejs til syne mellem buskerne ved nedstigningen til venstre. Hendes øjne er ufravendt rettet mod Irene.)

Irene

(rejser sig og siger dæmpet).

Så må vi skilles da. Nej, du skal bli' siddende.

Hører du! Du må ikke følge med mig.

(bøjer sig ned over ham og hvisker:)

På gensyn inat. På vidden.

Professor Rubek.

Og du kommer, Irene?

Irene.

Ja jeg kommer visselig. Vent på mig her.

Professor Rubek

(gentager drømmende).

Sommernat på vidden. Med dig. Med dig.

(hans øjne møder hendes.)

Å Irene, – det kunde ha' været livet. – Og det har vi forspildt, – vi to.

Irene.

Det uoprettelige ser vi først, når –
(*bryder kort af.*)

Professor Rubek

(*ser spørgende på hende.*)

Når –?

Irene.

Når vi døde vågner.

Professor Rubek

(*ryster tungsindig på hodet.*)

Ja, hvad ser vi så egentlig?

Irene.

Vi ser, at vi aldrig har levet.

(*hun går henover mod bakken og stiger ned. Diakonissen gør plads for hende og følger efter.*)

(*Professor Rubek blir siddende ubevægelig ved bækken.*)

Fru Maja

(*høres juble og synge oppe mellem fjeldene:*)

Jeg er fri! Jeg er fri! Jeg er fri!

Mit fangenskabs liv er forbi!

Jeg er fri som en fugl! Jeg er fri!

TREDJE AKT.

(Vildt, kløftet højfjeld med styrtende afgrunde ned mod baggrunden. Snedækte tinder rejser sig til højre og taber sig i drivende tåger højt oppe. Til venstre i en stenstyrtning ligger en gammel, halvt sammenfalden hytte. Det er tidlig morgen. Dagen gryr. Solen er endnu ikke oppe.)

(Fru Maja Rubek kommer blussende rød og ophidset nedover styrtningen til venstre. Godsejer Ulfheim følger halvt vred, halvt leende efter og holder hende fast i ærmet.)

Fru Maja

(forsøger at rive sig løs).

Slip mig! Slip mig, siger jeg!

Godsejer Ulfheim.

Nå, nå, – det mangled bare, at De skulde bide.

De er jo så arrig som en jærv.

Fru Maja

(slår ham over hånden).

Vil De så slippe, har jeg sagt! Og være rolig –

Godsejer Ulfheim.

Nej så min sæl om jeg vil.

Fru Maja.

Ja, så går jeg ikke et skridt længere med Dem.

Hører De, – ikke et eneste skridt –!

Godsejer Ulfheim.

Ho-ho, – hvorledes vil De slippe fra mig her på vilde fjeldet?

Fru Maja.

Jeg springer lige ud over bergvæggen derborte, om det så skal være –

Godsejer Ulfheim.

Og maser og knaser Dem sønder og sammen til hundeføde – så lækkert blodig –

(slipper hende.)

Vær så god. Spring nu udover bergvæggen, hvis De har lyst. Der er svimlende brat. Bare en trang fodsti, som er næsten ufremkommelig.

Fru Maja

(børster sit skørt med hånden og ser på ham med vrede øjne).

Jo, De er rigtig en dejlig en at gå på jagt med!

Godsejer Ulfhejm.

Sig heller: at drive sport med.

Fru Maja.

Nå så De kalder dette her for sport, De?

Godsejer Ulfhejm.

Ja jeg ta'r mig den ærbødige frihed. – Det er slig sport, jeg liker allerbedst.

Fru Maja

(kaster på nakken).

Nå – det må jeg si'e!

(lidt efter; ser prøvende på ham.)

Hvorfor slap De hundene løs deroppe?

Godsejer Ulfhejm

(plirer med øjnene og smiler).

For at *de* også kunde få jage lidt på egen hånd, skønner De vel.

Fru Maja.

Det er sletikke sandt! Det var ikke for hundenes skyld, at De slap dem.

Godsejer Ulfhejm

(smiler fremdeles).

Nå, hvorfor slap jeg dem da? Lad os høre –?

Fru Maja.

De slap dem, fordi De vilde være Lars kvit.

Han skulde løbe efter og fange dem ind igen, sa'

De. Og imens så –. Jo, det var rigtig pænt af

Dem!

Godsejer Ulfhejm.

– og imens så –?

Fru Maja

(kort afbrydende).

Det kan være det samme.

Godsejer Ulfhejm

(i fortrolig tone).

Lars finder dem ikke. Det kan De trygt bande

på. Han kommer ikke med dem før tiden er inde.

Fru Maja

(ser vred på ham).

Nej det gør han visst ikke.

Godsejer Ulfhejm

(griber efter hendes arm).

For Lars – han kender mine – mine sports-
vaner, han, ser De.

Fru Maja

(undviger og måler ham med øjnene).

Véd De, hvad De ligner for noget, godsejer
Ulfhejm?

Godsejer Ulfhejm.

Jeg tænker vel, at jeg ligner nærmest mig selv.

Fru Maja.

Ja det har De akkurat ret i. For De ligner
livagtig en faun.

Godsejer Ulfhejm.

En faun –?

Fru Maja.

Ja netop en faun.

Godsejer Ulfhejm.

En faun, – er ikke det et slags udyr? Eller
sådan noget som en skogdævel at kalde for?

Fru Maja.

Jo just slig en som De er. En som har både
bukkeskæg og ben som en gedebuk. Ja, og så har
faunen horn også!

Godsejer Ulfhejm.

Ej-øj, – har *han* også horn?

Fru Maja.

Et par fæle horn ligesom De, ja.

Godsejer Ulfhejm.

Kan De se de stakkers hornene, *jeg* har?

Fru Maja.

Ja, jeg synes grangivelig, jeg kan se dem.

Godsejer Ulfhejm

(tager hundesnoren op af lommen).

Så er det bedst, at jeg ta'r og binder Dem da.

Fru Maja

Er De ble't rent gal! Vil De binde mig –?

Godsejer Ulfhejm.

Skal jeg være dævel, så la' mig være dævel.

Ja så da! Så De kan se hornene, De?

Fru Maja

(beroligende).

Så-så-så, – vær nu pent skikkelig, godsejer

Ulfhejm.

(afbryder.)

Men hvor har De så Deres jagtslot, som De
snakked så vidt og bredt om? Det skulde jo ligge
et steds her omkring, sa' De.

Godsejer Ulfhejm

(peger forevisende på hytten).

Her har De det lige for øjnene.

Fru Maja

(ser på ham).

Den gamle svinestien der?

Godsejer Ulfhejm

(ler i skægget).

Den har huset mere end en kongedatter, den.

Fru Maja

Var det *der* den ækle fyren kom ind til konge-
datteren i en skogbjørns lignelse, som De fortalte?

Godsejer Ulfhejm.

Ja, fru jagtkammerat, – her er åstedet.

(med en indbydende håndbevægelse.)

Hvis De behager at træde ind, så –

Fru Maja.

Isch! Ikke med min fod vilde jeg –! Isch!

Godsejer Ulfhejm.

Å, et menneskepar kan dorme bort en sommer-
nat nokså lunt derinde. Eller en hel sommer, –
om så skulde være.

Fru Maja.

Tak! Det måtte der høre appetit til.

(utålmodig.)

Men nu er jeg ked både af Dem og af jagtturen.
Nu vil jeg ned til hotellet, – før folk vågner der-
nede.

Godsejer Ulfhejm.

Hvor tænker De, at De kan komme ned herfra?

Fru Maja.

Det får bli' Deres sag. Et eller andet steds
må her vel findes en nedgang, véd jeg.

Godsejer Ulfhejm

(peger mod baggrunden).

Bevar's vel; en slags nedgang er der nok, –
lige udover bergvæggen der –

Fru Maja.

Nå, ser De –. Med en smule god vilje, så –

Godsejer Ulfhejm.

– men prøv De bare, om De tør gå den vejen.

Fru Maja

(betænkelig).

Tror De ikke?

Godsejer Ulfhejm.

Aldrig i verden. Hvis ikke jeg får hjælpe
Dem –

Fru Maja

(urolig).

Nå, så kom og hjælp mig da! Hvad har jeg
Dem ellers til?

Godsejer Ulfhejm.

Vil De helst jeg skal ta' Dem på ryggen -

Fru Maja.

Sludder!

Godsejer Ulfhejm.

– eller bære Dem på armene?

Fru Maja.

Kom nu ikke med sligt noget vås igen!

Godsejer Ulfhejm

(i indædt harme).

Jeg tog engang et ungt tøsebarn, – løfted hende
op af gadesølen og bar hende på mine arme. På
hænderne bar jeg hende. Vilde bære hende slig
gennem hele livet; – på det at hun ikke skulde
støde sin fod på nogen sten. For hun havde svært
tyndslidte sko den tid jeg fandt hende –

Fru Maja.

Og alligevel så tog De hende op og bar hende på hænderne?

Godsejer Ulfhejm.

Tog hende op af skidtet og bar hende, som jeg højest og varligst kunde.

(med en brummende latter.)

Og véd De, hvad jeg fik til tak for det?

Fru Maja.

Nej. Hvad fik De da?

Godsejer Ulfhejm

(ser på hende, smiler og nikker).

Hornene fik jeg. Hornene, som De grangivelig kan se. – Er ikke det en pudsig historie, fru bjørnemorderske?

Fru Maja.

Å jo; nokså pudsig. Men jeg véd en anden historie, som er endda pudsigere.

Godsejer Ulfhejm.

Hvorledes er *den* historien da?

Fru Maja.

Den er sådan. Der var engang et dumt pigebarn, som havde både far og mor. Men et nokså tarveligt tilhold. Så kom der en stormægtig herremand ind i al denne tarveligheden. Og han tog pigebarnet på sine arme, – ligesom De, – og rejste langt, langt bort med hende –

Godsejer Ulfhejm.

Vilde hun så gerne være der, hvor han var?

Fru Maja.

Ja for hun var dum, ser De.

Godsejer Ulfhejm.

Og han var sagtens så'nt et rigtig dejligt mandfolk?

Fru Maja.

Å nej, han var sletikke så overvættes dejlig heller. Men han gik og bildte hende ind, at hun skulde få bli' med ham op på det højeste berg, hvor der var lys og solskin over al måde.

Godsejer Ulfhejm.

Så han var bergstiger, han, den manden?

Fru Maja.

Ja han var det – på sin vis.

Godsejer Ulfhejm.

Og så tog han jentungen op med sig –?

Fru Maja

(kaster på nakken).

Joh – han tog hende herligt op med sig, kan De tro! Å nej, han narred hende ind i et koldt, klamt bur, hvor der hverken var sol eller fri luft, – syntes *hun* da, – men bare forgyldning og store, forstenede menneskespøgelser rundt væggene.

Godsejer Ulfhejm.

Det var, fanden fløjte mig, tilpass for hende!

Fru Maja.

Ja men synes De ikke det er en ganske pudsig historie alligevel?

Godsejer Ulfhejm

(ser en stund på hende).

Hør mig her, min gode jagtkammerat –

Fru Maja.

Nå? Hvad er det nu igen?

Godsejer Ulfhejm.

Skulde ikke vi to slå vore stakkers pjalter sammen?

Fru Maja.

Har godsejeren lyst til at bli' lappeskrædder?

Godsejer Ulfhejm.

Ja såmæn har han så. Kunde ikke vi to prøve på at flikke fillerne sammen hist og her, – så vi fik ligesom et slags menneskeliv ud af det?

Fru Maja.

Og når så de stakkers laserne var rent udslidte, – hvad så?

Godsejer Ulfhejm

(slår ud med hånden).

Så står vi der, frit og frejdigt, – som de, vi selv er!

Fru Maja

(ler).

De med Deres bukkeben, ja!

Godsejer Ulfhejm.

Og De med Deres –. Nå, lad gå!

Fru Maja.

Ja kom, – lad os gå.

Godsejer Ulfhejm.

Stop! Hvor hen, kammerat?

Fru Maja.

Ned til hotellet, vel.

Godsejer Ulfhejm.

Og så bagefter?

Fru Maja.

Så siger vi hinanden pænt farvel og tak for følget.

Godsejer Ulfhejm.

Kan vi skilles, vi to? Synes De, vi kan det?

Fru Maja.

Ja De fik da ikke bundet mig, véd jeg.

Godsejer Ulfhejm.

Jeg har et slot at by' Dem –

Fru Maja

(peger mod hytten).

Mage til det der?

Godsejer Ulfhejm.

Det er ikke ramlet sammen endnu.

Fru Maja.

Og al verdens herlighed kanske?

Godsejer Ulfhejm.

Et slot, siger jeg –

Fru Maja.

Tak! Slotte har jeg fåt nok af.

Godsejer Ulfhejm.

– med prægtige jagtmarker milevidt omkring.

Fru Maja.

Er der kunstværker også i det slottet?

Godsejer Ulfhejm

(langsomt).

Nej – kunstværker er der rigtignok ikke; men –

Fru Maja

(lettet).

Nå, det var endda godt!

Godsejer Ulfhejm.

Ja vil De så gå med mig, – så langt og så længe, jeg kræver?

Fru Maja.

Der er en tam rovfugl, som sidder vagt over mig.

Godsejer Ulfhejm

(vildt).

Ham skyder vi en kugle i vingen, Maja!

Fru Maja

(ser et øjeblik på ham og siger besluttet).

Så kom da og bær mig ned gennem dybet.

Godsejer Ulfhejm

(slår armen om hendes liv).

Det er højeste tid! Tågen er over os –!

Fru Maja.

Er vejen frygtelig farlig nedover?

Godsejer Ulfhejm.

Fjeldtågen er farligere.

(Hun river sig løs, går hen til kløften og ser ned, men farer hurtigt tilbage.)

Godsejer Ulfhejm

(går hende imøde og ler).

Nå, svimler det lidt for Dem?

Fru Maja

(mat).

Ja, det også. Men gå derbort og se udover.

De to, som kommer –

Godsejer Ulfhejm

(går hen og bøjer sig ud over bergvæggen).

Det er jo bare Deres rovfugl – og hans fremmede dame.

Fru Maja.

Kan vi ikke slippe forbi dem, – uden at de ser os?

Godsejer Ulfhejm.

Ugørligt. Stien er altfor trang. Og her er ingen anden vej ned.

Fru Maja

(mander sig op).

Ja-ja, – så lad os trodse dem her da!

Godsejer Ulfhejm.

Talt som en ægte bjørnedræber, kammerat!

(Professor Rubek og Irene kommer tilsyne op over dybet i baggrunden. Han har sit plæd over skuldrene, hun en pelsværkskåbe kastet løselig over sin hvide dragt og en svaneduns hætte over hodet.)

Professor Rubek

(endnu kun halvt synlig over fjeldkanten).

Hvad, Maja! Skal vi to mødes endnu en gang?

Fru Maja

(med påtagen sikkerhed).

Til tjeneste. Vær så god og kom nærmere.

(Professor Rubek stiger helt op og rækker hånden til Irene, som også kommer helt op på højden.)

Professor Rubek

(koldt til fru Maja).

Du har altså været på fjeldet hele natten, du også, – ligesom vi?

Fru Maja.

På jagt har jeg været, ja. Du gav mig jo udgangslov.

Godsejer Ulfhejm

(peger hen imod dybet).

Er De gået op ad den stien der?

Professor Rubek.

Det så De jo.

Godsejer Ulfhejm.

Og den fremmede damen også?

Professor Rubek.

Ja forstår sig.

(med et blik til fru Maja.)

Den fremmede damen og jeg agter ikke at gå på skilte veje herefter.

Godsejer Ulfhejm.

Véd De da ikke, at det er en dødsens vej, De er kommet –?

Professor Rubek.

Vi to prøvte den nu alligevel. For den så ikke videre slem ud i førstningen.

Godsejer Ulfhejm.

Nej, i førstningen er ingenting slemt. Men så kan en komme til en snevring, hvor en hverken véd frem eller tilbage. Og så står en fast, herr professor! Bergfast, som vi skytter kalder det.

Professor Rubek

(smiler og ser på ham).

Skal dette her betyde vismands tale, herr gods-ejer?

Godsejer Ulfhejm.

Vorherre bevare mig for at føre vismands tale.
(indrængende, peger op mod højden.)

Men ser De da ikke, at uvejret er over hoderne på os! Hører De ikke vindstødene?

Professor Rubek

(lytter).

Det lyder som forspillet til opstandelsens dag.

Godsejer Ulfhejm.

Det er stormkast fra tinderne, mand! Se bare, hvor skyerne vælter sig og sænker sig. Snart ligger de omkring os som et liglagen.

Irene

(färer sammen).

Det lagen kender jeg.

Fru Maja

(trækker i ham).

Lad os se at komme ned.

Godsejer Ulfhejm

(til professor Rubek).

Jeg kan ikke hjælpe flere end *en*. Hold til i hytten der så længe – mens stormvejret står på. Så sender jeg folk op og henter Dem begge to.

Irene

(i skræk).

Henter os! Nej! Nej –!

Godsejer Ulfhejm

(barsk).

Ta'r Dem med magt, ifald det trænges. For det står om liv og død her. Nu véd De det.

(til fru Maja.)

Kom så, – og giv Dem trøstig i kammeratens vold.

Fru Maja

(klynger sig til ham).

Å hvor jeg skal juble og synge, hvis jeg slipper
helskindet ned!

Godsejer Ulfhejm

(begynder nedstigningen og råber til de andre):

Vent altså derinde i jagthytten, til mændene
kommer med tauge og henter Dem.

*(Godsejer Ulfhejm, med fru Maja i armene, klattrer skyndsomt men
varligt ned i dybet.)*

Irene

(ser en stund med skrækslagne øjne på professor Rubek).

Hørte du det, Arnold? – Der vil komme mænd
op og hente mig! Mange mænd vil komme herop –!

Professor Rubek

Vær bare rolig, Irene!

Irene

(i stigende rædsel).

Og hun, den sortklædte, – hun vil også komme.
For nu må hun ha' savnet mig for længe siden. Og
så vil hun gribe mig, Arnold! Og lægge mig i
spændetrojen. Ja, for den har hun med sig i kuffer-
ten. Jeg har selv set den –

Professor Rubek

Ikke noget menneske skal få lov til at røre dig.

Irene

(med et forvildet smil).

Å nej, – det har jeg nok selv et middel imod.

Professor Rubek

Hvilket middel mener du?

Irene

(drager kniven frem).

Denne her!

Professor Rubek

(griber efter den).

Har du kniv –!

Irene.

Altid, altid. Både dag og nat. I sengen også.

Professor Rubek.

Giv mig den kniven, Irene!

Irene

(gemmer den).

Du får den ikke. Den kan jeg så godt finde brug for selv.

Professor Rubek.

Hvad vil du bruge den til her?

Irene

(ser fast på ham).

Den var bestemt for *dig*, Arnold.

Professor Rubek.

For *mig*?

Irene.

Da vi sad nede ved Taunitzer See i aftes –

Professor Rubek.

Ved Taunitzer –?

Irene.

Udenfor bondehuset. Og legte med svaner og vandliljer –

Professor Rubek.

Hvad så, – hvad så?

Irene.

– og da jeg hørte dig sige så isnende gravkoldt – at jeg ikke var andet, end en episode i dit liv –

Professor Rubek.

Det var *dig*, som sa' *det*, Irene! Ikke jeg.

Irene

(vedbliver).

– da havde jeg kniven fremme. For jeg vilde støde den ind i ryggen på dig.

Professor Rubek

(mørkt).

Og hvorfor stødte du så ikke til?

Irene.

Fordi det gik forfærdende op for mig, at du alt var død – for længe siden.

Professor Rubek.

Død?

Irene.

Død. Død, du som jeg. Vi sad der ved Tautnitzer See, vi to klamme lig – og legte med hinanden.

Professor Rubek.

Jeg kalder det ikke død. Men du forstår mig ikke.

Irene.

Hvor er da det brændende begær efter mig, som du stred og kæmpede imod, da jeg stod fri frem for dig som den opstandne kvinde?

Professor Rubek.

Vor kærlighed er visselig ikke død, Irene.

Irene.

Den kærlighed, som er jordlivets, – det dejlige, vidunderlige jordlivs, – det gådefulde jordlivs, – den er død i os begge.

Professor Rubek

(*lidenskabeligt*).

Véd du vel, at just denne kærlighed – den syder og brænder i mig så hedt som nogensinde før!

Irene.

Og jeg? Har du glemt, hvem jeg er nu?

Professor Rubek.

Vær for mig, hvem og hvad du vil! For mig er du den kvinde, jeg drømmer at se i dig.

Irene.

Jeg har stået på drejeskiven – nøgen, – og vist mig frem for mange hundreder af mænd – efter dig.

Professor Rubek.

Det var *mig*, som jog dig op på drejeskiven, – forblindet, som jeg dengang var! Jeg, som stillede det døde lérbilled over livets, – over kærlighedens lykke.

Irene

(*ser nedad*).

For sent. For sent.

Professor Rubek.

Ikke et hårsbred har alt det, som ligger imellem, forringet dig i mine øjne.

Irene

(med hævet hoved).

Ikke i mine heller.

Professor Rubek

Ja hvad så! Så er vi jo fri. Og det er endnu tid for os at leve livet, Irene.

Irene

(ser tungt på ham).

Livsbegæret døde i mig, Arnold. Nu er jeg opstanden. Og spejder efter dig. Og finder dig. – Og så ser jeg, at du og livet ligger lig – ligesom jeg har ligget.

Professor Rubek

Å hvor du er vildfarende! Livet i os og omkring os gærer og bruser som før!

Irene

(smiler og ryster på hodet).

Din unge opstandne kvinde kan se hele livet ligge på ligstrå.

Professor Rubek

(slår armene voldsomt om hende).

Så lad os to døde leve livet en eneste gang til bunds – før vi går ned i vore grave igen!

Irene

(med et skrig).

Arnold!

Professor Rubek

Men ikke her inde i halvmørket! Ikke her, hvor det stygge, våde lin blafrer omkring os –

Irene

(henreven i lidenskab).

Nej, nej, – op i lyset og i al den glitrende herlighed. Op til forgættelsens tinde!

Professor Rubek

Der oppe vil vi fejre vor bryllupsfest, Irene, – du min elskede!

Irene

(stolt).

Solen må gerne se på os, Arnold.

Professor Rubek.

Alle lysets magter må gerne se på os. Og alle mørkets også.

(griber hendes hånd.)

Vil du så følge mig, du min benådelses brud?

Irene

(som forklaret).

Jeg følger villig og gerne min hersker og herre.

Professor Rubek

(drager hende med sig).

Gennem tågerne må vi først, Irene, og så –

Irene.

Ja, gennem alle tågerne. Og så helt op til tårnets tinde, som lyser i solopgangen.

(Tågeskyerne sænker sig tættere om landskabet. Professor Rubek med Irene ved hånden stiger op over snebræen til højre og forsvinder snart inde i de lave skyer. Hvasse stormstød jager og hviner gennem luften.)

(Diakonissen kommer frem oppe i stenstyrningen til venstre. Hun standser der og ser sig taus og spejdende omkring.)

Fru Maja

(høres juble og synge fjernt nede i dybet).

Jeg er fri! Jeg er fri! Jeg er fri!

Mit fangenskabs liv er forbi!

Jeg er fri som en fugl! Jeg er fri!

(Pludselig høres en tordenlignende larm oppe fra snebræen. Den glider og hvirvler i rasende fart nedover. Professor Rubek og Irene skimtes utydelig at hvirvles med i snemasserne og begravnes i dem.)

Diakonissen

(udstøder et skrig, strækker armene mod de faldende og råber):

Irene!

(står en stund taus, så slår hun kors foran sig i luften og siger:)

Pax vobiscum!

(Fru Majas jubel og sang lyder endnu fjernere op fra dybet.)